

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Doğuş və
qeyseriyyə
dövlətdə də
ödənişli
olacaq
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 oktyabr 2025-ci il Cümə № 198 (8808) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıya qarşı "Artsaxbank" təxribatı

Azərbaycan bu məsələni Mastercard və digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında qaldırmalıdır

yazısı səh.12-də

Mehdiyevin "poqonları sökülür"

yazısı səh.3-də

Saleh Səmədovun qardaşı axtarısa verildi

yazısı səh.4-də

Bayrağında "ay-ulduz" olan üç ölkənin 8 Noyabr mesajı

yazısı səh.6-də

Revanşistlər istəyinə çatdı - sülh sazişi...

yazısı səh.7-də

Bakı ABŞ ilə strateji müttəfiqlik yolunda

yazısı səh.8-də

BBC-nin Azərbaycanda fəaliyyəti qanunsuzdur

yazısı səh.9-də

Azərbaycana "dəhliz müharibəsi" təhlükəsi

yazısı səh.11-də

İslamı gözdən salanların arxasında onlar dayanır

yazısı səh.13-də

Ukraynada vuruşan daha bir azərbaycanlı həlak oldu

yazısı səh.2-də

Məktəb direktorları seçimində yeni qaydalar

yazısı səh.15-də

Bu rayonların icra başçısı vəzifəsi boşdur

yazısı səh.2-də

İCRA BAŞÇISININ HƏBSİ- MEHDİYEVİN KLANI ZƏRƏRSİZLƏŞDİRİLİR

14 ildir Balakənin icra başçısı postunu tutan İslam Rzayevin PA-nın sabiq rəhbərinə yaxın kadr olduğu deyilir; DTX-nın yerli icra strukturlarında Mehdiyevə bağlı "rüşvət şəbəkələrinə" qarşı mübarizə davam edəcək

yazısı səh.3-də

Lukasənkonun düşməni Azərbaycandan nə istəyir?

Qərbin qoruması altında olan müxalifət liderinin ölkəmizə müraciətində məqsəd bəlli oldu - ekspert deyir ki...

yazısı səh.9-də

Məzahir Pənahov da gedir - MSK yenidən formalaşacaq

yazısı səh.4-də

Vahid Ələkbərov "Lukoil"-i satmaq üçün Bakıya gəlir - iddia

yazısı səh.5-də

Bakı merindən şifrəli açıqlamalar

yazısı səh.4-də

Prezident İrəvana getməyəcək - KİV

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2026-cı ilin may ayında Ermənistanda keçiriləcək Avropa Siyasi Birliyi sammitində iştirak etməyi planlaşdırır.

Bu barədə Caliber.az-ın diplomatik mənbələrdən əldə etdiyi məlumatda bildirilib. Qeyd edilib ki, ikitərəfli münasibətlərin hazırkı səviyyəsi Prezident İlham Əliyevin İrəvana səfərini real addım hesab etməyə imkan vermir:

“Azərbaycan real fəaliyyət prinsipinə sadıqdır. İmzalanmış müqavilə və praktik mexanizmlərin işə salınması olmadan yüksək səviyyəli səfər prosesin başa çatması barədə yanlış təəssürat yarada bilər. Hüquqi çərçivə yaradılana və öhdəliklər yerinə yetirilənə qədər bu cür addımlar vaxtından əvvəl olardı. Gələcəkdə yüksək səviyyəli səfərlərin mümkünüyü istisna edilmir. Əksinə, sülh müqaviləsinin imzalanmasından və təbiiqindən sonra bu, prosesin məntiqi davamı olacaq. Əvvəllər razılaşdırılmış öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün indi praktik addımlar atılmalıdır ki, bu da sülhü yalnız de-fakto deyil, həm də de-yure möhkəmləndirəcək”, - xəbərdə deyilir.

İtkin şəhidlərimiz dəfn olundu

Göyçay rayonunda Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş hesab edilən Aydın Nuriyevlə vida mərasimi keçirilib.

“Report” xəbər verir ki, vida mərasimində şəhidin doğmaları, Göyçay rayonunun rəsmi şəxsləri, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, hərbiçilər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Vida mərasimindən sonra şəhidin nəşi Mırtı kənd qəbiristanlığında torpağa tapşırılıb.

Qeyd edək ki, Aydın Nəriman oğlu Nuriyev 1966-cı il noyabrın 4-də Göyçayın Mırtı kəndində anadan olub. 1992-ci il fevralın 26-da Xocalıda gedən döyüşlər zamanı itkin düşüb.

Şirvan şəhərində Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş hesab edilən Cəmil Rəhimovla vida mərasimi keçirilib. Vida mərasimində şəhidin doğmaları, Şirvanın rəsmi şəxsləri, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, hərbiçilər və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər. Şəhidlə keçirilən vida mərasimindən sonra onun nəşi Şirvan şəhəri Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırılıb.

Qeyd edək ki, Cəmil Nizami oğlu Rəhimov 1969-cu il iyunun 5-də Sabirabad rayonunun Cəngən kəndində anadan olub. 1992-ci il mayın 8-də Şuşada gedən döyüşlər zamanı itkin düşüb.

Balakənin deputatı icra başçısının həbsdən danışdı

“Mən də hamı kimi mediadan eşitdim. Əgər DTX rayonda belə bir tədbir keçiribse, demək, ciddi əsaslar olub”.

Bunu Balakən rayonundan Milli Məclisin deputatı Nəsim Məhəməliyev Gununsesi.info-ya açıqlamasında bildirib. Deputat qeyd edib ki, rayonda vətəndaş qəbulları zamanı icra başçısından narazılıqlar eşidib: “Bəzən belə şikayətlər alırdım. Mən bunu icra başçısı ilə görüşümdə qaldırırdım. Hətta elə vaxtlar olub ki, fikirlərimi kritik formada çatdırmışam. Hər halda, istintaq bütün məsələləri ortaya çıxaracaq”.

Bu rayonların icra başçısı vəzifəsi boşdur

Xəbər verdiyimiz kimi, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamla İslam Vahid oğlu Rzayev Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilib. Moderator.az-ın məlumatına görə, hazırda ölkəmizdə icra başçısı olmayan rayonların sayı 4-dür. Bunlar Balakən, Qax, Bakı şəhərinin Nəsimi və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Culfa rayonlarıdır.

Balakənin eks icra başçısı İslam Rzayev korrupsiya hüquqpozmaları və vəzifə cinayətləri ilə bağlı keçirilən əməliyyat çərçivəsində saxlanılıb.

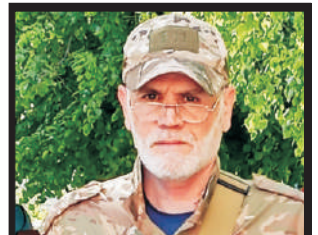
Prezident İlham Əliyevin iyunun 21-də imzaladığı sərəncamla Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiliyev vəzifəsindən azad edilib. O, həmin posta 2010-cu ildə təyinat almışdı.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) iyunun 20-də Qax Rayon İcra Hakimiyyətində əməliyyat keçirib və icra başçısı M.Şəkiliyevi saxlayıb. Səbəylə Rayon Məhkəməsi M.Şəkiliyev barəsində 4 ay müddətində həbs-qətimkan tədbiri se-

çib. O, qulluq mövqeyindən istifadə etməklə xüsusilə külli miqdarda dövlət əmlakını mənimləmə cinayətində ittiham olunur.

Bakının Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı postu da 2024-cü ildən etibarən boşdur.

2023-cü il avqustun 31-də Culfa Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siyam Hacıyev vəzifəsindən azad edilib. O, 2019-cu il aprel ayının 2-dən bu postda çalışırdı. İki ildən çoxdur Culfa rayonuna icra başçısı təyin edilməyib.

Ukraynada vuruşan daha bir azərbaycanlı həlak oldu

Rusiya-Ukrayna müharibəsində daha bir azərbaycanlı həlak olub.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, Sərdar Süleyman oğlu Nəsirov müharibə zonasında aldığı xəsarətlərdən həyatını itirib. Döyüşlərdə Rusiya tərəfindən iştirak edən S.Nəsirovun cənəzəsi oktyabrın 30-da Bakıya gətirilib və Türkdəki qəbiristanlıqda dəfn ediləcək. Mərhum əslən Naxçıvanın Sədərək qəsəbəsinəndir.

“Hurriyyet TV”də əməliyyat

Hüquq-mühafizə orqanları “Hurriyyet TV”də əməliyyat keçirib. Bakupost.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, əməliyyat zamanı “Hurriyyet” qəzeti, eyniadlı Hurriyyet.az saytı və “Hurriyyet TV”nin baş redaktoru Vüqar Məmmədov saxlanılıb. Saytdan bildirilib ki, əməliyyat 29 oktyabr 2025-ci il tarixində, axşam saat 18:00 radələrində keçirilib. Qeyd edilib ki, V.Məmmədov saxlanılıb, ofisdə axtarış aparılıb və “Hurriyyet TV”yə məxsus avadanlıqlar götürülüb. Təxminən eyni saatlarda baş redaktorun Nizami rayonunda kirayə yaşadığı mənzilində də axtarış aparılıb və mənzildən heç bir sənəd və ya əşya götürülməyib.

“Hurriyyet”dən bildirilib ki, V.Məmmədovun saxlanılmasının “Ramiz Mehdiyev işi” ilə əlaqələndirilməsi doğru deyil.

Gültəkin Hacıbəyli ölkədən qaçıb?

Milli Şuranın üzvü Gültəkin Hacıbəyli ölkədən qaçması ilə bağlı mediada yayılan xəbərləri təkzib edib. Bu barədə o, sosial şəbəkə hesabında paylaşım edib.

Xatırladaq ki, Gültəkin Hacıbəylinin Ramiz Mehdiyevlə işbirliyinin ortaya çıxması səbəbindən ölkədən qaçdığı haqda məlumat yayılmışdı.

Nigeriyalı Qarabağdan kitab yazıb

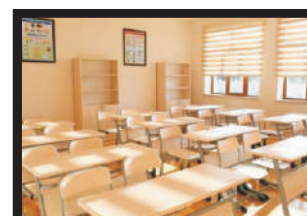

Oktyabrın 30-da Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondu (BAMF) keçmiş əməkdaşı, nigeriyalı Nik Nvolisanın “Mənim Qarabağa səfərim” adlı kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirin moderatoru Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid kitab barədə danışaraq, nəşrin əhəmiyyətini və Qarabağ haqqında məlumatların xaricdə təbliği baxımından vacibliyini vurğulayıb.

Qarabağ Dirçəliş Fondunun İdarə Heyətinin sədri Rəhman Hacıyev təqdim olunan kitabın Qarabağın tarixini, xalqın çəkdiyi əzabları, 2020-ci ildən sonra başlayan dirçəliş və “Böyük Qayıdış” hekayəsini əks etdirdiyini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, 20 ilə yaxındır Azərbaycanda yaşayan Nigeriya vətəndaşı Nik Nvolisa Xəzər Universiteti, Slavyan Universiteti və ADA Universiteti kimi nüfuzlu təhsil ocaqlarında təhsil alıb, eləcə də burada ailə həyatı qurub. Azərbaycana gəldikdən sonra 2007-ci ildə əmək fəaliyyətinə BAMF-də könüllü kimi başlayan və sonradan təşkilatın Proqram departamentinin rəhbəri vəzifəsində yüksələn Nik Nvolisanın bu kitabı onun ölkəmizdə sosial-humanitar və vətəndaş cəmiyyəti sahəsində göstərdiyi uzunmüddətli fəaliyyətinin, topladığı təcrübəsinin bədi və elmi inkiqasıdır. Əsərin maraqlı və vacib cəhətlərindən biri də onun XXI əsrdə Azərbaycana köç etmiş bir miqrantın baxış bucağından yazılmasıdır ki, bu da bölgənin sosial və iqtisadi mənzərəsinə yeni və fərqli bir yanaşma gətirir.

Bakıda bu məktəbdə şagirdlər 1 aydır dərse getmirlər

Bakı məktəbində şagirdlərin bir aydan çox müddətdə dərse getmədiyi məlum olub. Bu barədə məlumatı Lent.az yayıb. Bildirilib ki, davamiyyətlə bağlı qeydlər məktəbin ənənəvi kağız jurnalında aparılıb.

Məlumatla əsasən, sözügedən jurnal Yasamal rayonunda yerləşən Aytəkin Məmmədov adına 38 saylı tam orta məktəbə məxsusdur. Hərçənd jurnalda sinif səviyyəsi göstərilməse də, coğrafiya və informatika fənləri üzrə sentyabr-oktyabr aylarının davamiyyət qeydləri şagirdlərin 90 faizindən çoxunun bu müddət ərzində dərse qatılmadığını göstərir.

Hazırda məsələ ilə bağlı Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinə sorğu göndərilib. İdarədən məsələyə münasibət bildirilməsi gözlənilir.

Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İslam Rzayevin Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən saxlanıldığı barədə xəbər yayılıb. Xəbərdə onun korruptsiya hüquqpozmaları və vəzifə cinayətləri ilə bağlı keçirilən əməliyyat çərçivəsində saxlanıldığı bildirilir.

yılov dayandığı haqda iddialar da var.

Məlumata görə, M.İsmayılov İslam Rzayevin tələbə yoldaşı və eyni zamanda qudasıdır. Məhz bu qohumluq və şəxsi əlaqə vasitəsilə Ramiz Mehdiyevlə birbaşa əlaqə qurulub.

Musavat.com xəbər verir ki, bu həbs Ramiz Mehdiyev klanına bağlı olan icra strukturlarının neytrallaşdırılması

nı, yerli sahibkarlıq resurslarının inzibati yolla tənzimlənməsini və vətəndaş münasibətlərinin bürokratik kanallarla idarə edilməsini təmin edirdi. Məhz bu səbəbdən Rzayevin saxlanması həm də əskimiş bir sistemin dağılması kimi qiymətləndirilir.

İstintaqın gedişində yeni adların və yeni faktların ortaya çıxacağı, həmçinin Ramiz Mehdiyev klanına bağlı digər

dən çox, yerli "hakimiyyət" kimi aparır, dövlətin idarəçilik prinsipinə deyil, şəxsi maraqlara əsaslanır. Təkcə 2019-cu ildən bu günə qədər onlarla rayon rəhbəri müxtəlif korruptsiya ittihamları ilə həbs edilib və bir çoxu artıq məhkəmə hökmü ilə cəza alıb.

Musavat.com son illərdə həbs edilən icra başçıları təqdim edir:

Mehdiyevin "poqonları sökülür"

Onun Azərbaycanın ali mükafatlarından məhrum ediləcəyi gözlənilir; AMEA-nın sabiq rəhbəri yeyinti işinə görə istintaqda dindirilib

Ramiz Mehdiyevin Azərbaycanın ən ali ordeni olan "Heydər Əliyev" ordenindən və digər fəxri adlardan məhrum edilmə prosesinə start verilib. "Bakupost.az-a xəbər verir ki, Prezident.az saytında Ramiz Mehdiyevlə bağlı bütün məlumatlar silinib. Saytın axtarış sistemində onun adı üzrə sorğu verildikdən heç bir nəticə çıxmır. Saytın arxiv hissəsində Mehdiyevə "Heydər Əliyev" ordeninin təqdim edilməsi ilə bağlı 23 oktyabr 2019-cu il tarixli sərəncam və Prezident İlham Əliyevin ordeni şəxsən təqdim etdiyi video da artıq açılmır.

Adların geri alınması ilə bağlı sərəncam verilməyə də, bu, prosesin başladığını göstərir. Rəsmi sərəncamın məhkəmədən sonra verilməyi gözlənilir. R.Mehdiyev Azərbaycan Respublikasının ən yüksək dövlət təltiflərinə sahibdir. Belə ki, o, 2008-ci ildə "İstiqlal" ordeni, 2013-cü ildə "Şərəf" ordeni, 2018-ci ildə "Şöhrət" ordeni, 2019-cu ildə "Heydər Əliyev ordeni" ilə təltif olunub.

AMEA-da yol verilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı başlanmış cinayət işləri üzrə də yeni məlumatlar yayılıb. Lent.az xəbər verir ki, AMEA-nın hazırkı və sabiq prezidentləri - İsa Həbibbəyli, Ramiz Mehdiyev və Akif Əlizadə müxtəlif vaxtlarda istintaq orqanı tərəfindən dindirilib. Xatırladaq ki, həmin cinayət işlərinin istintaqı Baş prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən aparılır.

Ramiz Mehdiyev bir müddət öncə AMEA-da cinayət işinin başlanması barədə danışmışdı. "Mənim heç nədən xəbərim yoxdur. Bununla bağlı mənimlə heç kim əlaqə saxlamayıb. Məlumatsız olduğum üçün hazırda bu məsələlərlə bağlı çox danışa bilmərəm", - deyə iddialara cavab verib.

Qeyd edək ki, Baş Prokurorluq da AMEA-da baş verən qanunsuzluqlar barədə açıqlama yaymışdı. Həmin açıqlamada bildirilir ki, Baş Prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda ziyan vurmaqla israf etmə) və 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) maddələri ilə ibtidai istintaqı davam etdirilən cinayət işi üzrə 3 milyon manat büdcə vəsaitinin əsassız olaraq xərclənməsinə şübhələr müəyyən edilib. İstintaq tədbirləri nəticəsində əsassız olaraq xərclənmiş 3 milyon manat büdcə vəsaitinin Elton Məmmədov tərəfindən tam şəkildə dövlət büdcəsinə ödənilməsi təmin edilib. Hazırda isə sözügedən qurumdakı qanun pozuntuları ilə bağlı başqa cinayət işi üzrə ibtidai istintaq davam etdirilir. Əgər 179.4 və 308.2-ci maddələrlə ittihamlar təsdiqlənərsə, bu, çox ağır cəza ilə nəticələne bilər. Məsələn, 179.4-cü maddə üzrə cəza 10 ildən 14 ilə qədər azadlıqdan məhrumetmə nəzərdə tutur. İstintaqın gedişindən asılı olaraq, işin hədəfi sırf orta rəngli məmurlar ola bilər, yaxud siyasi çəkisi olan daha böyük fiqurlar da məsuliyyətə cəlb oluna bilər.

Bu arada Mehdiyevin nəvəsi Hikmət Əliyevlə bağlı maraqlı faktlar məlum olub. "Unikal" xəbər verir ki, Mehdiyevin nəvəsi Hikmət Əliyev Dubayda böyük biznes şəbəkəsinə sahibdir. Onun işlərini Ülviyyə İbrahimova adlı qadın idarə edir. Qeyd edək ki, Hikmət Əliyev 90-AA-500 dövlət qeydiyyat nişanlı, 630 min manat dəyərində olan "Lamborghini Urus" markalı avtomobil idarə edir.

□ "Yeni Müsavat"

İcra başçısının həbsi - Mehdiyevin klanı zərərsizləşdirilir

14 ildir Balakənin icra başçısı postunu tutan İslam Rzayevin PA-nın sabiq rəhbərinə yaxın kadr olduğu deyilir; DTX-nın yerli icra strukturlarında Mehdiyevə bağlı "rüşvət şəbəkələrinə" qarşı mübarizə davam edəcək

Mənbələr bildirir ki, əməliyyat çərçivəsində müxtəlif sənədlər və maliyyə materialları müsadirə olunub. Araşdırma orqanlarının diqqəti əsasən Balakən rayonunda dövlət vəsaitlərinin istifadəsi, torpaq bölgüsü, tikinti layihələri və tender mexanizmləri üzərində cəmlənib. Məlumata görə, saxlanılanlar arasında icra başçısının müavinləri, rayonun baş memarı da var. Qeyd edək ki, icra başçısının birinci müavinini Turan Dibiroy, müavinləri Nəzakət Rüstəmov və Mehparə Nuriyevadır. Rayonun baş memarı isə Tahir Rəcəbovdur.

İslam Rzayev 1965-ci ildə Göyçay rayonunda anadan olub. 1988-ci ildə Leningrad Maliyyə İqtisad İnstitutunun Bakı filialını iqtisadçı ixtisası üzrə bitirib. Əmək fəaliyyətinə 1988-ci ildə Göyçay rayon Maliyyə idarəsində böyük iqtisadçı kimi başlayıb.

Vergilər Nazirliyinin Göyçay rayonu və Bakı şəhərinin Nizami və Əzizbəyov rayonları üzrə strukturlarında şöbə reisi, müfəttişliyin reisi, idarə reisinin müavinini işləyib.

"Azəriqaz" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətində baş mütəxəssis vəzifəsində çalışıb, 2007-ci ildən 18 may 2011-ci ilədək Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin Audit Departamentində reis müavinini işləyib.

İslam Rzayev 18 may 2011-ci ildə Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsinə təyinat alıb. YAP-ın üzvüdür. Evlidir, 3 övladı var. Saxlanılan icra başçısının qızı Fəridə Rzayeva 2023-cü ildə Suraxanı Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilib. Bundan əvvəl o, vəkili kimi fəaliyyət göstərmiş.

İ.Rzayevin 2011-ci ildə icra başçısı vəzifəsinə təyin olunmasının arxasında SOCAR-ın sabiq vitse-prezidenti, milyardlarla vəsaitə sahib oliqarx-məmur Mikayıl İsmayilov dayandığı haqda iddialar da var.

prosesinin tərkib hissəsidir. İslam Rzayev Yeni Azərbaycan Partiyasının Ramiz Mehdiyevə sadıq üzvü kimi uzun müddət regional siyasi sistemdə "toxunulmaz" fiqur hesab olunurdu. O, uzun illər ərzində Balakən rayonunda inzibati, iqtisadi və sosial resursların idarə olunmasında əsas mərkəzi fiqurlardan biri kimi çıxış edirdi.

Ekspertlərin fikrincə, son aylarda aparılan əməliyyatlar, mərkəzi icra strukturlarında kök salmış "keçmiş administrativ şəbəkə"nin təcridcən sıradan çıxarılması prosesinin yeni mərhələsi başlayıb. Bu baxımdan Balakən hadisəsi həm simvolik, həm də praktik əhəmiyyət daşıyır. Çünki İslam Rzayev uzun illərdir ki, Ramiz Mehdiyev sistemə sadıq qalan və hələ vəzifəsini qoruyub saxlayan azsaylı icra başçılarından biridir.

Məlumatlara görə, Rzayevin rəhbərliyi dövründə Balakən rayonunda formalaşan idarəçilik modeli "kiçik padşah" sistemi üzərində qurulmuşdu. Bu model rayonun torpaq və biznes sahələrinin icra strukturlarının bilavasitə nəzarəti altında paylanması

rayon rəhbərləri ilə bağlı prosesin genişlənməyi gözlənilir.

Yada salaq ki, iyun ayının 25-də DTX Balakənə qonşu Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiliyevi də həbs edib.

Əslində Rzayevin saxlanması ictimaiyyətdə elə də təəccüb doğurmayıb. Çünki son illərdə DTX-nın "rüşvət şəbəkələrinə" qarşı mübarizəsi sistemli xarakter alıb və artıq demək olar ki, Azərbaycanda az qala hər bölgədən bir sabiq icra başçısı məhbəs həyatı yaşayıb. Bu isə həm korruptsiya ilə mübarizənin davamlılığını, həm də rayon idarəetmə modelindəki ciddi struktur problemləri bir daha gündəmə gətirir.

Maraqlıdır ki, ekrən hallarda saxlanılan icra başçılarına eyni ittihamlar irəli sürülür - rüşvət alma, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə, büdcə vəsaitlərinin mənimlənməsi. Bu isə onu göstərir ki, problem fərdi deyil, sistematik xarakter daşıyır.

Bəzi icra hakimiyyətləri, xüsusilə regionlarda, illərdir "mini krallıqlar" kimi fəaliyyət göstərir. Bir çox hallarda həmin başçılar özlərini mərkəz-

Musa Şəkiliyev (Qax) - 2024-cü ilin iyununda saxlanılıb, korruptsiya əməllərində ittiham olunur.

Alimpaşa Məmmədov (Şəmkir) - 2021-ci ildə həbs olunub, 11 il 6 ay cəza alsa da, sonradan 10 ilə endirilib.

İsmayıl Vəliyev (Neftçala) - 2020-ci ildə tutulub, 10 il cəza 6 il 2 aya endirilib.

Vilyam Hacıyev (İmişli) - 2020-ci ildə saxlanılıb, 12 il həbs cəzası 8 il 6 aya endirilib.

Mahir Quliyev (Biləsuvar) - 2020-ci ildə həbs olunub, 11 il cəza 8 il 3 aya azaldılıb.

Namiq Zeynalov (Cəlilabad) - 2020-ci ildə həbs olunub, 12 ildən 11 il 9 aya endirilmiş cəza ilə hazırda məhbəsdədir.

Ceyhun Cəfərov (Kürdəmir) - 2020-ci ildə həbs olunub, 2025-ci ildə azadlığa çıxıb.

Qoca Səmədov (Yevlax) - 2019-cu ildə tutulub, 2023-cü ildə azadlığa çıxıb, az sonra vəfat edib.

Nizaməddin Quliyev (Ağstafa) - 2019-cu ildə müavinini Ramiz Tatarovla birlikdə həbs edilib, 2021-ci ildə koronavirusdan dünyasını dəyişib.

□ "Yeni Müsavat"

Bakı merindən şifrəli açıqlamalar

Eldar Əzizov: "Bəzi qədərbilməz məmurların xəstə ambisiyalarla..."

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətində paytaxtın təsərrüfat subyektlərinin rəhbərlərinin iştirakı ilə müşavirə keçirilib.

Müşavirədə qış mövsümünə hazırlıq, Yeni il tədbirlərinin keçirilməsi ilə bağlı iş planı, Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan paytaxtında həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmis tapşırıqlarının icrası və şəhərin parklarında gül və yaşıllıqların dizaynı müzakirə edilib. Rayon icra hakimiyyətləri başçılarına Yeni ilə hazırlıqla bağlı müvafiq tapşırıqlar verilib. Müşavirədə həmçinin mümkün qar yağması ilə bağlı hərtərəfli tədbirlər planı qəbul edilib.

Müzakirə zamanı Bakı Şəhər Mənzil-Kommunal Təsərrüfatı Departamenti Əhaliyə Vətəndaşlıq Xidməti Trestinin işinə xüsusi diqqət yetirilib. Trestin rəhbərliyi daxili audit zamanı aşkar edilən nöqsanlara görə ciddi tənqid edilib. Bununla əlaqədar Bakı Şəhər Mənzil və Kommunal Təsərrüfatı Departamentinin rəhbərliyinə trestin rəhbərinin vəzifədə saxlanılmasının mümkünliyünü nəzərdən keçirmək tapşırılıb.

İcra başçısı Eldar Əzizov qeyd edib ki, bu gün Prezident İlham Əliyevin şəxsiyyəti və onun ardıcıl siyasəti sayəsində Azərbaycan ilk dəfə olaraq global siyasi səhnədə əhəmiyyətli yer tutub. O, dövlət proqramlarının uğurla həyata keçirilməsi üçün peşəkarlığın, məsuliyyətin və vicdanlı yanaşmanın vacib olduğunu vurğulayıb.

Eldar Əzizov qeyd edib ki, bu gün dövlət qulluqçularının əksəriyyəti öz vəzifələrini vicdanla yerinə yetirir. Lakin etik pozuntular və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə halları tamamilə qəbul edilməzdir. O vurğulayıb ki, bu cür davranış dövlət qulluğu prinsiplərinə ziddir və dərhal və obyektiv şəkildə qiymətləndirilməlidir.

"Bəzən məsul vəzifələrin həvalə edildiyi bəzi qədərbilməz məmurların xəstə ambisiyalarla idarə olunaraq degradasiyaya uğradığı və qəbul edilməz hərəkətlər və hətta xəyanət yoluna düşdüyü hallarla qarşılaşıq. Qoy hamı xatırlasın ki, Azərbaycan Prezidentinin siyasəti sayəsində dövlət vahid bir qurumdur, o cümlədən praktikada gördüyümüz kimi özünü səhlənkər məmurlardan təmizləməyə qadirdir. Bütün məmurlar unutmamalıdır ki, onların işini qiymətləndirmək üçün əsas meyar məsuliyyət və sədaqətdir" - deyərək Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı bildirib.

Onun sözlərinə görə, hər bir dövlət məmuru cəmiyyət qarşısında məsuliyyətini xatırlamalı və vətəndaşların maraqları naminə çalışmalı, təvazökarlıq, dürüstlük və peşəsinə sədaqət nümayiş etdirməlidir.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) tərkibi yenidən formalaşacaq. Bu barədə Metbuat.az-a MSK-dakı mənbə məlumat verib. Bildirilir ki, MSK-nın buraxılması ilin sonunadək də elan oluna bilər.

Məlumatlı şəxs bildirib ki, MSK-nın yeni tərkibi gələn ilin martında seçiləcək. Yada salmaq ki, MSK-nın hazırkı tərkib 2021-ci ilin aprel ayının 27-də

formalaşmış. Mövcud qanunvericiliyə görə, MSK-nın səlahiyyət müddəti 5 ildir.

Hazırda MSK-ya Məzahir Pənahov sədrlik edir. O, gələn

Məzahir Pənahov da gedir - MSK yenidən formalaşacaq

Hazırkı tərkibdən kimlər kənarda qalacaq?

ilin mart ayında 75 yaşını tamamlayacaq.

Məzahir Pənahov 2000-ci ildən etibarən bu vəzifəni daşımaqdadır. O, 1998-2000-ci illərdə MSK-nın Beynəlxalq Əlaqələr İdarəsinin rəisi işləyib. 2000-ci il mayın 19-da MSK üzvü təyin olunub və həmin gün komissiyaya sədr seçilib. 25 ildir MSK-ya sədrlik edən Məzahir Pənahov bu müddət ərzində 3 referendum (2002, 2009, 2016), 5 prezident (2003, 2008, 2013, 2018, 2024), 6 parlament (2000, 2005, 2010, 2015, 2020, 2024) və 5 bələdiyyə (2004, 2009, 2014, 2019, 2024) seçkisi keçirib. M.Pənahovdan öncə MSK-nın sədri Cəfər Vəliyev olub.

M.Pənahov son dövrlərdə mediada daha çox ailə problemləri ilə gündəmə gəlib. Belə ki, Məzahir Pənahovun oğlu Məhəmməd Pənahovla keçmiş həyat yoldaşı arasındakı qalmaqal yaşanmış. Onun həyat yoldaşına şiddət göstərdiyi iddia edilir. Siyasi kluarlarda MSK-nın yeni sədrinin Rövnət Qasımov olacağı iddia edilir. Rövnət Qasımov 23 oktyabr 2019-cu ildən MSK sədrinin müavini vəzifəsində çalışır.

Məsələ ilə bağlı MSK-nın əhliyyət üzvü, Ədalət Hüquq Demokratiya Partiyasının sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, qanuna görə, Mərkəzi Seçki Komissiyasının formalaşması 5 ildən bir həyata keçirilir: "MSK-nın tərkibinin yenidən formalaşması 2026-cı ilin aprel ayına təsadüf edir. Qanunvericiliyə əsasən də MSK-nın tərkibi Yeni Azərbaycan Partiyasının, parlamentdə azlıqda təmsil olunan siyasi partiyaların və bitərəflərin təqdim etdiyi siyahı əsasında formalaşır. Hər zaman da MSK sədri Yeni Azərbaycan Partiyasının təqdim etdiyi siyahının tərkibindən seçilir. Qeyd etdiyim kimi, bu, birbaşa YAP-ın iradəsindən asılıdır".

Milli Məclisdə təmsil olunan AMİP-in Siyasi Şurasının üzvü Əli Orucov isə bildirdi ki, qanunvericiliyin tələblərinə görə, Mərkəzi Seçki Komissiyası yenidən formalaşmalıdır, sədrin kim olacağı isə bundan sonra aydınlaşır: "Sonuncu parlament seçkilərindən sonra Milli Məclisdə siyasi partiya təmsilçiliyi də dəyişib. Seçki Məcəlləsində Mərkəzi Seçki Komissiyasının tərkibinin formalaşdırılması da öz əksini tapıb. MSK-nın 18 yerlik tərkibin 6 üzvü parla-

mentdə çoxluq təşkil edən partiyanın, 6 üzvü müstəqil deputatların, 6 üzv isə azlıqda olmaqla bölüşdürülür. Milli Məclisdə YAP daxil olmaqla, 11 partiya var. MSK-da 6 yer onlara, 6 yer isə müstəqillərə məxsusdur. Qalan 6 yeri isə 10 partiya öz aralarında razılaşdırmaqla müəyyənləşdirilməlidir. Ona görə MSK-da üzvlüklə bağlı tərəfdaş və müttəfiqlərimizlə də məsləhətlər aparılacaq. Doğrudur, partiya daxilində seçki komissiyaları ilə bağlı ilkin müzakirələr aparılıb. Bu, təkcə MSK-ya aid deyil, DSK və MənsK-lara da aiddir. Seçki təcrübəsi olan və qanunvericiliklə bağlı bilgilərə malik şəxslərin namizədlikləri təbii ki, irəli sürüləcək. Ancaq hələ bu prosedura rəsmi səviyyələrdə start verilməyib. Seçki komissiyaları buraxılmayıb. Cəmiyyətdə də bir sıra da fərziyyələr dolaşmaqdadır. 2000-ci ildən hazırkı MSK sədri Məzahir Pənahovla da bağlı müxtəlif versiyalar irəli sürülür. Cəmiyyətdə də ona birmənalı münasibət yoxdur. MSK sədri olduğu 25 il ərzində Məzahir Pənahov üzərinə qoyulan vəzifələri demək olar uğurla yerinə yetirib. Bununla belə, onun vəzifəsini davam etdirib-etdirməyəcəyinə

hakim partiya-YAP qərar verəcək".

Qeyd edək ki, hazırda Milli Məclisdə çoxluq təşkil edən Yeni Azərbaycan Partiyasının YAP-dan olan üzvləri Məzahir Pənahov, Rövnət Qasımov, Hüseyn Paşayev, Şahidin Əliyev, Ramiz İbrahimov, Valide Kazımovadır.

Hər bir siyasi partiya mənsub olmayan Milli Məclisin deputatlarını MSK-da təmsil edən üzvləri Arifə Muxtarova, İlham Məmmədov, Nizami Nədirxanlı, Fuad Cavadov, Qabil Orucov, Nailə Əsgərova və Aydın Muradovdur. Parlamentdə azlıq təşkil edən siyasi partiyaların MSK-da təmsilçiləri isə aşağıdakılardır:

Bəxşeyiş Əsgərov - Böyük Quruluş Partiyası, Etibar Quliyev - Ana Vətən Partiyası, Mikayıl Rəhimli - Ədalət Hüquq Demokratiya Partiyası, Almas Qəhrəmanlı - Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası, Tofiq Həsənov - Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyası ilə birgə özünü buraxmış Vətəndaş Birliyi Partiyası.

MSK-nın yeni tərkibində bu siyahıdakıların yarıya yaxınının yer almayacağı gözlənilir. Məzahir Pənahovun yerinə isə hazırda MSK sədrinin müavini olan Rövnət Qasımovun adı daha çox hallanır.

2024-cü ildə növbədən kənar parlament seçkilərinin nəticələrinə görə isə hazırda Milli Məclisdə yuxarıda qeyd etdiyimiz partiyalarla yanaşı daha bir neçə partiya - AMİP, Böyük Azərbaycan Partiyası da bir deputatla təmsilçilik qazanıb. Gələn il formalaşdırılacaq seçki komissiyalarında, xüsusilə də MSK-da bu iki partiyanın və ya ikisindən birinin MSK-da təmsilçilik əldə edəcəyi istisna deyil.

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Saleh Səmədovun qardaşı axtarısa verildi

Atababa Səmədov bir qrup şəxslə əlbir olub dələduzluq əməli törətməkdə ittiham olunub, indi isə...

İmişli Rayon Ağsaqqallar Şurasının sabiq sədri, hazırda həbsdə olan Saleh Səmədovun üç oğlunun vəzifədən azad olunmasının ardınca bu ailəyə aid daha bir xəbər yayılıb. Saleh Səmədovun böyük qardaşı Atababa Səmədov da həbs olunub. Onun digər qardaşı Sahib Səmədovun da analoji əmələ görə barəsində axtarış elandığı bildirilir.

Mənbənin verdiyi məlumata görə, Atababa Səmədov bir qrup şəxslə müştəqil qayda da dələduzluq əməli törətməkdə ittiham olunub. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə A.Səmədov 7 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Atababa Səmədov müxtəlif vaxtlarda ayrı-ayrı şəxslərin ümumi məbləği 320 min dollar miqdarında pulunu mənimşəyib. O, aldatdığı şəxslərə aldığı pulların müqabilində tikinti materialları gətirəcəyini vəd verib-

miş. (Mənbə: qaynarinfo).

Saleh Səmədovun qardaşının Cinayət Məcəlləsinin 178-ci maddəsi (dələduzluq) ilə ittiham olunduğu üzə çıxıb. O da məlum olub ki, Atababa Səmədov illər öncə də məhkəmənin hökmü ilə 5 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Yada salmaq ki, S.Səmədovun üçüncü oğlu Mehralı Səmədov da bu günlərdə vəzifəsindən uzaqlaşdırılıb. O, Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyindəki şöbə rə-

isi vəzifəsindən azad edilib. M.Səmədovun qardaşlarından

biri Penitensiar Xidmətinin 3 sayılı məntəqə tipli cəzaçəkmə

müəssisəsinin rəisi, digəri İmişli Rayon İcra Hakimiyyəti

başçısının Yeni Bəhramtəpə İnzibati Ərazi Dairəsi üzrə nümayəndəsinin müavini idi. Bundan əvvəl onlar da işdən çıxarıblar.

Həmçinin bir neçə gün öncə Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin rəisi general-mayor İlqar Abbasov da vəzifəsindən azad edilib. Araşdırma nəticəsində generalın da Saleh Səmədovla əlaqəsi olduğu, ona qurumun yaradılmasının 30 illiyinə həsr edilmiş medalla təltif etdiyi üzə çıxıb.

Qeyd edək ki, Saleh Səmədov Faşizm üzərində Qələbə Günü-9 mayda keçirilən tədbirdə SSRİ bayrağı altında sinəsində rus imperiyasının rəmzi sayılan "Georgi lenti" ilə çıxış etmişdi. O, sonradan I Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən mənimşəmə ittihamı ilə həbs edilib. Hazırda iş üzrə ibtidai istintaq aparılır.

□ **"Yeni Müsavat"**

“Bakıda həbs edilmiş Rusiya vətəndaşlarının azad edilməsi ilə bağlı Azərbaycan tərəfi ilə həm yüksək, həm də işçi səviyyədə dialoq aparır”. “Interfax” xəbər verir ki, bunu Rusiya Prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib. “Hazırda gərgin iş gedir. Prezident bütün bu məsələləri qaldırıb və onlar işçi səviyyəsində qaldırılır. Dialoqumuzu davam etdiririk”, - Peskov Bakıda həbs edilmiş Rusiya vətəndaşlarının azad edilməsi üçün Rusiyanın gördüyü tədbirlərlə bağlı sualı cavablandırarkən deyib.

Qeyd edək ki, Vladimir Putinin Bakıya zəngindən sonra Bakı məhkəməsi saxlanılan Rusiya vətəndaşlarının həbs müddətini daha 3 ay uzadıb. Bu da Rusiya ilə müzakirələrdə prioritet mövzusunun heç də həbsdəkilərlə bağlı olmadığını göstərir. Çünki indi Rusiyanın əsas gündəmi Azərbaycanda da fəaliyyəti olan neft-qaz şirkətlərinə ABŞ-nin tətbiq etdiyi sanksiyalardır. “Lukoil” artıq rəsmi press-relizdə bildirib ki, yaranmış vəziyyətlə əlaqədar beynəlxalq aktivlərini satır.

“Lukoil”in satmaq niyyətində olduğu konkret layihələr və aktivlər hələ açıqlanmayıb. Bunlara onun “Şahdəniz” layihəsindəki payı, Azərbaycandakı yanacaq doldurma məntəqələri şəbəkəsi, yoxsa ölkəmizdə yerləşən neft bazasının daxil olduğu hələ dəqiqləşdirilməyib. “Lukoil”in “Şahdəniz” yatağındakı payı formal olaraq sanksiyalardan azaddır, lakin bu, aktivlərin satılmamasına zəmanət vermir. “Lukoil” Azərbaycanda 87 yanacaq doldurma məntəqəsi və 1 neft bazası ilə fəaliyyət göstərir.

İqtisadi sektordan məlumatlı olan mənbənin bildirdiyinə görə, yaxın günlərdə “Lukoil”in səhmlərinə nəzarət paketinə sahib olan Vahid Ələkbərovun Bakıya gələcəyi gözlənilir. Təbii ki, bu, qeyri-rəsmi səfər xarakteri daşıya, informasiya yayılmaya bilər. Maraqlıdır ki, bu ərzədə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) prezidenti Rövşən Nəcəf Sankt-Peterburqda “Qazprom”un sədri Aleksey Millerlə görüşüb. “Qazprom” bu barədə məlumat yaysa da, digər təfərrüatlar belli deyil.

Bəs Rusiya şirkətləri ilə alqı-satqı alınacaqmı? Kreml sözcüsünün həbsdəkilərin azadlığı ilə müzakirələr aparılması barədə açıqlaması daha çox nəyə hesablanıb?

Sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında son 9 ayda yaşanan Rusiya-Azərbaycan münasibətlərindən

söz açdı: “Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində prezidentlərin Düşənbə görüşündən sonra gərginliyin aradan qaldırılması istiqamətində addımlar atılmağa başladı. Lakin AZAL şirkətinə məxsus sərnəşin təyyarəsinin vurulması səbəbindən yaranmış gərginliyin dərhal aradan qalxacağı gözlənilən deyildi.

Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin çox dərin kökləri var. Lakin buna baxmayaraq, münasibətlərdə 9 ay davam edən gərginliyin sayılı günlər ərzində aradan qaldırılması mümkün deyil və bu təbii ki, zaman tələb edir. Düşənbə görüşündən sonra münasibətlərdə yaranmış düşünlərin açılmasına start verildi. Hər iki tərəf ölkələri arasında münasibətlərdə yaranmış gərginliyin aradan qaldırılmasında maraqlıdır. Lakin yaddaşı zəif olan “5-ci kolon”un tör-töküntülərinə bir də xatırladıram ki, Azərbaycan müstəqil dövlətdir, o, regionda və dünyada özünün balanslaşdırılmış xarici siyasəti ilə digər dövlətlərdən fərqlənir və öz dövlət maraqlarını hər hansı maraqlara dəyişmək fikrindən çox uzaqdır. Sanksiya altında olan Rusiya şirkətlərinin problemlərinin həlli isə bizə aid deyil. Biz bu məsələdə ABŞ başda olmaqla, Qərbə qarşı gedə bilərəm. Lakin əgər Rusiyanın Azərbaycanda çalışan hər hansı bir şirkəti öz payını satmaq istəyirsə və bu Azərbaycanın maraqlarına cavab verə biləcək bir əməliyyat olarsa, o halda nədən Azərbaycan bu paylanı almasın. “Lukoil” şirkətinin sahibinin Azərbaycan kökenli olması da belə alqı-satqı əməliyyatının baş tutmasına təsir edən amillərdən biri ola bilər. Yox, əgər Qərb tərəfindən bu əməliyyatlar sanksiyalara qarşı bir addım kimi dəyərləndirilərsə, o halda onların baş tutması mümkün deyil. Biz ABŞ və AB ilə münasibətlərimizin yaxşılaşdığı bir dönmədə bu məsələlərdə daha diqqətli olmalıyıq”.

Vahid Ələkbərov “Lukoil”i satmaq üçün Bakıya gəlir - iddia

Sanksiyalar tətbiq edilən şirkətin Azərbaycanda 87 yanacaq doldurma məntəqəsi və 1 neft bazası fəaliyyət göstərir - SOCAR rəhbəri “Qazprom”un sədri ilə niyə görüşüb?

İqtisadçı ekspert Günay Hüseynovanın sözlərinə görə, danışıqlar diplomatik görünmə də, əsas məsələ iqtisadi xarakter daşıyır:

“Məlumdur ki, Avropa ittifaqı və ABŞ-nin sanksiyası nəticəsində enerji sektorunda Rusiyanın gəlirləri azalıb. Avropa ittifaqı ilə ticari tərəfdaşlıq edən ölkələr Rusiya ilə əməkdaşlıqda maraqlı deyillər. Məlum məsələdən sonra şirkətlərin hissə sənədləri qiymətlərində də enmə müşahidə olunub. Diplomatiya ad altında görünən mövzunun görünməyən iqtisadi tərəfləri isə odur ki, Rusiya Azərbaycan vasitəsilə enerji təchizatını həyata keçirmək niyyətindədir. Elə məhz bu səbəbdən də SOCAR və “Qazprom” rəsmilərinin görüşü və mövzu müzakirəsi təsadüfi deyil. İqtisadi aspektdən yanaşsaq, ABŞ və Aİ Rusiyaya sanksiya tətbiq edir, enerji gəlirləri azalır. Bu zaman Azərbaycanla əməkdaşlıq vasitəsilə üçüncü ölkəyə tranzit və ya digər bir çıxış yolu axtarılır. “Lukoil”in Şahdənizdəki hissəsini və ya neft anbarını satmağa çıxarması, SOCAR-ın hissə sənədi eniş qiymətindən yararlanaraq onları alması və regionda supergücə çevrilməsi müzakirə obyektidir.

Həbsdəki vətəndaş mövzusu isə siyasi pərdə rolunu oynayır. Sadəcə, “Lukoil” Azərbaycanda artıq 35 ildir fəaliyyət göstərir. ABŞ sanksiyaları nəticəsində beynəlxalq bazarda aktivlərinin

bazar dəyəri olduqca düşüb. Əsas maraqlı olan tərəf isə “Lukoil”in sonrakı taleyi, həmçinin ticari tərəfdaşlıqda Rusiyanın Azərbaycana marağıdır.

İlk növbədə “Lukoil”in sonrakı taleyini proqnoz etsək, ya satışa çıxarılacağı, ya da gəlirlərdən pay sahibi olaraq ofşor satış həyata keçirəcəyi görünür. Mən belə düşünürəm. 2023-2024-cü illərdə bir sıra Rusiya şirkətləri bu vasitə ilə satış həyata keçiriblər. Yeni satış olsa da nəzarət edir və ya gəlirlərin bir hissəsinə sahib olur. Hazırda nominal satış mühitinin olması gözlənilir, Rusiya tərəfinin gəlirlərini qorumaq baxımından.

Əgər SOCAR tərəfindən birgə həyata keçirilsə, bu, ölkəmiz üçün regionda nüfuz deməkdir. Bundan əlavə, enerji qiymətlərinin qorunub saxlanması kimi qiymətləndirilə bilər. Məsələnin riskli tərəflərinə gəldikdə isə yeni sanksiya dalğası real təhlükə yarada bilər. Bunun üçün də düşünürəm ki, əgər real və ya nominal alqı-satqı olacaqsə, beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında həyata keçiriləcək. Sanksiya riski real təhlükədir. İlk növbədə, əgər sanksiya tətbiq olunarsa, sığortalıq məsələsi həll olunmalıdır. Bundan əlavə, əgər aktivlərin real bazar dəyəri 25%-ə enib-sə, gələcəkdə hansı gəlirlilik ola bilər, bu, analitiklər tərəfindən hesablanmalıdır”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“Nvidia” dünyanın ilk 5 trilyon dollarlıq şirkəti oldu

Süni intellekt çiplərinə rekord tələbat ABŞ-nin texnologiya nəhəngi “Nvidia” üçün tarix yazıb. “Nvidia” dünyada bazar kapitallaşması 5 trilyon dollara çatan ilk şirkət olub. Qrafik çip dizayneri kimi fəaliyyətə başlayan “Nvidia” süni intellekt inqilabı sayəsində tez bir zamanda texnologiya sənayesinin zirvəsinə yüksəlib. 2023-cü ildə ilk dəfə 1 trilyon dollar dəyər qazanan şirkət cəmi üç ay əvvəl 4 trilyon dollar həddini keçib.

Məlumatla görə, çərşənbə günü səhər “Nvidia”nın səhmləri 5,6 faiz artaraq 212 dolları ötür. Şirkətin dəyəri hazırda ABŞ və Çin istisna olmaqla, bütün ölkələrin ümumi daxili məhsulunu üstələyir.

“Microsoft” və “Apple” da bu yaxınlarda 4 trilyon dollarlıq həddi keçərək süni intellektlə idarə olunan birja rəqibinə töhfə verib. Bu il ABŞ fond bazarının qazancının 80 faizi süni intellektə investisiyalar hesabına əldə edilib.

Azərbaycanda məşhur şirkət müflis oldu

Bakı Kommersiya Məhkəməsində borclu “RS Construction” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti barəsində müflisləşmə işi üzrə məhkəmə baxışı iclası təyin edilib.

İqtisadiyyat.az xəbər verir ki, məhkəmə iclası 18 noyabr saat 12:40-a təyin olunub.

İştirak etmək hüququ olan maraqlı şəxslər məhkəmə iclasına dəvət olunublar. Qeyd edək ki, “RS Construction” 2019-cu ildə yaradılıb, qanuni təmsilçisi Aliyev Elməddin Camal oğludur.

“RS Construction” tikinti, memarlıq, planlaşdırma, interyer və eksteryer layihələrinin hazırlanması, müxtəlif dizaynda fərdi yaşayış evlərinin, villaların, koteclərin və müxtəlif qeyri - yaşayış sahələrinin tikintisinin aparılması, tam şəkildə təmiri, eləcə də qabaqcıl avadanlıqların quraşdırılması üzrə ixtisaslaşmış şirkətdir.

“Starbucks” çökür

Dünyanın ən böyük qəhvəxanalar şəbəkəsinin sahibi olan Amerikanın “Starbucks” şirkəti 2025-ci maliyyə ilinin üçüncü rübündə xalis mənfəətini təxminən 7 dəfə azaldıb.

Bu barədə şirkətin hesabatında deyilir.

Sentyabrın 28-də başa çatan rübdə şirkətin xalis mənfəəti 909,3 milyon dollardan 133,1 milyon dollara enib.

Bu dövrə şirkətin gəliri isə 5% artaraq 9,57 milyard dollara çatıb.

Hesabat dövründə dünya üzrə “Starbucks”ın 107 qəhvəxanası bağlanıb. Hazırda şirkətin 40 990 kafesi mövcuddur. Bunlardan 16 860-ı ABŞ-də, 8 010-u Çindədir.

Bakıda 8 Noyabr Zəfər Günü münasibətilə keçiriləcək hərbi parada hazırlıqlar yekunlaşır. Hazırlıq tədbirləri çərçivəsində Azadlıq meydanı və ətraf ərazilərdə Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin təlim uçuşları həyata keçirilib. Bakı səmasında bir neçə “Su-25” qırıcı təyyarəsi də görüldü. Gözlənilir ki, paradda iki ölkə prezidenti-Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Şahbaz Şərif də iştirak edəcək.

Pakistanın baş naziri Şahbaz Şərifin Azərbaycana səfər edəcəyi gözlənilir. “Report”a açıqlamasında Pakistanın Azərbaycandakı səfiri Qasım Mohiuddin deyib. Diplomatiya bildirib ki, səfərin başlanması tarixi hələ dəqiqləşməyib: “Pakistan nümayəndə heyətinə hörmətli baş nazir rəhbərlik edəcək. Səfər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dəvəti ilə 8 noyabrda Bakıda keçiriləcək Zəfər paradasında iştirak məqsədi daşıyır”.

Pakistan Senatının sədri Seyid Yusif Rza Gilani də təsdiq edib ki, Pakistan ən yüksək səviyyədə 8 Noyabrda keçiriləcək Zəfər paradasında iştirak edəcək: “Çünki Azərbaycanla münasibətlərimizin analoqu yoxdur”.

Dünyanın ən güclü ordu-ları siyahısında Azərbaycan 59-cu sırada yer alıb, qardaş Türkiyə 8-ci pillədə qərarlaşıb, dost Pakistan onun ardın-

arasında hərbi-texniki sahədə daha ciddi layihələrin reallaşacağına dəstək olacaq. Təbii ki, bayrağında ay-ulduz olan üç ölkə liderinin Bakıda hərbi paradda verəcəyi mesaj da önəmlidir.

Politoloq Elxan Şahinoğlu “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Bakıda keçirilən hərbi paradda iştirak etmişdi və bununla bütün dünyaya Türkiyənin Azərbaycanın yanında olduğu, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü istənilən səviyyədə dəstəkləyəcəyi, siyasi mütəfiqliyi hərbi mütəfiqlik səviyyəsinə keçirdiyi mesajını vermişdi: “Qələbəmizin 5 illiyi münasibətilə keçiriləcək hərbi parada Türkiyə Prezidenti ilə yanaşı, Pakistanın baş nazirinin qatılması da təbii qarşılanmalıdır. Burada da dünyaya mesaj veriləcək ki, Türkiyə və Pakistan Azər-

Bayrağında “ay-ulduz” olan üç ölkənin 8 Noyabr mesajı

Bu, həm siyasi-diplomatik, həm də hərbi-siyasi müstəvidə gücdür

baycan dövləti özünün dünyada çəkisi ilə fərqlənir. Azərbaycanın sözü dünyanın hər tərəfində keçir, qəbul edilir. Özəlliklə də dünyanın bir nömrəli global gücü olan ABŞ Azərbaycanın sözüne güvənir, onunla işbirliyinə önəm verir. Belə bir şəraitdə qardaş Türkiyənin və qardaş Pakistanın liderlərinin Azərbaycana məhz qələbə paradi günündə gəlmək istəyi əslində həm də onun göstəricisidir ki, biz qədər imkanlarımızla bərabər meydana tək deyilik, yanımızda qardaş ölkələrin rəhbərləri də var. Mən istərdim ki, bu paradda Türk Dövlətləri Təşkilatının

ca 9-cu yerdədir. Üç dost və qardaş ölkə arasında əməkdaşlıq ən yüksək səviyyədə qurulub. Bu gün Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanın hərbi-siyasi əməkdaşlığı iki istiqamətdə həyata keçirilir. Birinci yaxınlaşma hər üç ölkənin regional hərbi təhdidlərə qarşı birgə fəaliyyət göstərməsidir. Məsələn, Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin azad olunması prosesində siyasi-mənəvi birliyin nümayiş etdirilməsi. Yəni həm Pakistan, həm də Türkiyə Azərbaycana siyasi dəstək nümayiş etdirdilər. Biz bilirik ki, Türkiyə, Azərbaycan və Pakistan mütəxəssisləri müxtəlif silah və texnikaların birgə modernləşməsi istiqamətində addımlar atırlar, həmçinin satınalmalar reallaşdırılır. Pakistanlı mütəxəssislərin Azərbaycan Hərbi Dəniz Qüvvələri ilə də əməkdaşlığı mövcuddur. 8 noyabr paradi Azərbaycan-Pakistan-Türkiyə

baycanın ən yaxın mütəfiqləridir, Azərbaycanın daim yanındadırlar. Bununla Türkiyə və Pakistan dünyaya mesaj vermiş olacaqlar ki, Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan həm mütəfiqdirlər, həm də hərbi sahədə əlaqələri qarşdakı dönmədə daha da genişləndirəcəklər. Azərbaycan Türkiyədən hərbi texnika almaqla yanaşı, Pakistan hərbi təyyarələrinə də ciddi maraq göstərir. Gələcəkdə üç mütəfiq dövlətin hərbi texnikaları birgə istehsal etməsi də mümkündür”.

Siyasi şərhçi Azər Həsərov bildirdi ki, iki qardaş dövlətin rəhbərlərinin məhz qələbənin 5 illiyi paradasında iştirak etməsi dostluq güvən, düşməne göz dağı olacaq: “Azərbaycan ərazisinə, əhalisinə sayına görə balaca dövlətlərdən sayılır. Bu bizim zəifliyimiz anlamına gəlməməlidir, bu, təbiidir. Bütün bunlarla bərabər, Azər-

bütün üzvlərinin rəhbərləri gəlsin, o cümlədən də qardaş Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin yeni seçilmiş prezidenti də bu paradda iştirak eləsin. Vaxta hələ bir müddət var. Bəlkə də elə bu cür də olacaq. Yəni biz artıq bundan sonrakı mərhələdə yanımızda ən azından türk dövlətlərinin başçıları, hamısını görməliyik. Onlarla bərabər, əlbəttə ki, Pakistan kimi dost-qardaş dövlətin rəhbərinin də bizim yanımızda olması təbiidir. Bu paradda Türk dünyasının dünyaya gücünün göstəricisi olmalıdır. Dünyanın güclü ordusuna sahib Türkiyə və Pakistanın bizim yanımızda olması bizim həm gücümüzün etirafıdır, həm də onların bizimlə birlikdə dünyaya mesajdır. Mesajı bizə qarşı aqressiv mövqedə olan dövlətlər qəbul etməlidir. Eyni zamanda bizimlə dost olan digər böyük güclər də buradan hesabını götürəcəklər ki, Azərbaycanla dostluq əbəsdəyilmiş”.

Modern.az-a açıqlamasında **Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Hikmət Babaoğlu** bildirib ki, Azərbaycanın keçirdiyi Zəfər paradlarına ona dost, qardaş olan ölkələrin liderləri qatılırlar: “Azərbaycanda Zəfər Günü ilə bağlı keçirilən parad tək xalqımızın tarixi zəfərinin qeyd olunması deyil, həm də ədalətin təntənəsinin simvolidir, beynəlxalq hüququn və sülhün əldə edilməsinin rəmzidir. Ona görə də tarixi paradda bütün əzilən, haqları pozulan, ədalətsizliyə məruz qalan xalqlar üçün gücün yaratdığı ədalətin nümayiş etdirilməsi hadisəsidir. Məhz buna görə də Azərbaycanın mütəfiq, dost və qardaş ölkələri Zəfər paradlarında iştirak edirlər. Biz qardaş Türkiyənin Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın paradda iştirakına şahidlik et-

Ermənistanda hərbi xidmətin müddəti azaldılır

Ermənistan parlamenti “Hərbi vəzifə və hərbi qulluqçuların statusu haqqında” qanuna dəyişiklik etməyə hazırlaşır.

“Teleqraf” xəbər verir ki, burada 24 aylıq məcburi hərbi xidmət müddətinin 2025-ci ilin qış çağırışından başlayaraq 6 ay azaldılması, 18 aylıq müddətli həqiqi hərbi xidmət müddətinin müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur.

Qanun layihəsinin qəbulu 2025-ci ilin qış çağırışı çərçivəsində 2026-cı ilin yanvar ayından başlanan 18 aylıq xidmət müddəti 2027-ci ilin iyulunda başa çatdıqdan, 2027-ci ilin ikinci yarısından başlayaraq məcburi hərbi xidmətin təşkili xərclərinin azalacağını proqnozlaşdırır.

Azərbaycan və Ermənistana eyni yerdən təhlükə?

“Qlobal və regional vəziyyəti analiz etdikdən sonra Ermənistan və Azərbaycan bəlkə də ümumi maraqların mövcudluğunu görməyə başlayıblar, xüsusilə də Cənubi Qafqaz ölkələrinin talelərinin bir-biri ilə bağlı olduğunu anlaşıblar. Bu, onilliklər boyu davam edən düşmənçilikdən sonra daha aydın görünür”. Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan deyib.

O bildirib ki, Azərbaycanla bu mövzuda razılığa gəlmək məsələsinə hələ müzakirə etməyib: “Bəlkə artıq başa düşməyə başlayırıq ki, ümumi maraqlar üçün ortaq razılaşma mümkündür, xüsusilə müstəqillik, suverenlik və dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi baxımından. Tarix göstərib ki, bu, bizim üçün faydalıdır. Məsələn, XX əsrin əvvəllərində biz müstəqilliyi birlikdə, üç gün ərzində əldə etmişik. 1918-ci ildə müstəqilliyimizi qazandıq və bir neçə il sonra həm Azərbaycan, həm Ermənistan, həm də Gürcüstan müstəqilliyini itirdi. 1991-ci ildə müstəqilliyimizi eyni zamanda yenidən qazandıq və müəyyən müddətdən sonra başa düşdük ki, bəlkə ümumi təhlükə mövcuddur. Buna görə də dövlətçiliyimizin inkişafı, müstəqilliyimiz və suverenliyimizin qorunmasına diqqət yetirməyə qərar verdik. Fikrimcə, bu, çox vacib faktordur”.

mişik. Artıq təsdiq olunmuş məlumatlara görə, qardaş Pakistanın baş naziri cənab Şahbaz Şərif də hərbi paradda iştirak edəcək. Bu paradda qardaş Türkiyənin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan da iştirak edə bilər. Nəticə etibarilə, beynəlxalq münasibətlər sistemində, hərbi-siyasi güc faktorunu kimi Türkiyə-Azərbaycan-Pakistan üç-

bucağı mövcuddur. Bu, həm siyasi-diplomatik müstəvidə mövcud olan üçbucaqdır, həm də hərbi-siyasi müstəvidə mövcud olan gücdür. Tarixi Zəfərin əldə edilməsində bu birliyin, mütəfiqliyin özünəməxsus rolu var. Ona görə də parad möhtəşəm şəkildə baş tutacaq”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Akademikin pikselləri

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“İnsanlar yalana dözürlər, amma gözlərinin açılmasını sevmirlər”

(“Simona” filmindən)

Camaat tələsir, amma bağban işini gözəl bilir, ar-mudun haçan yetişəcəyini, Ramiz müəllimin ətrafındakı proseslərin tam yekunlaşacağını və sairəni... Moskva bir günə tikilmədiyi kimi, Moskvanın adamlarını da bir günə... tutmaq çətindir. (Az qalmışdı müəllifin şairliyi başına vursun, birtəhər əlindən tutub saxladım - müəllif).

Al Paçinonun baş rolda oynadığı “Simona” adlı bir köhnə kino var, orada qəhrəman kompüterdə obraz yaradırdı, guya onun gerçək aktrisa olduğunu hamıya sıırırdı. Lakin axırda zibilə düşürdü: kompüterdəki həmin süni obraz onun həyatına müdaxilə etməyə başlayırdı. Məcbur olurdu kompüterdə həmin faylı məhv eləsin. Bax, orada Simonanın məhv epizodu yadımda belə qalıb: süni intellekt “aktrisasi” ekranda yavaş-yavaş silinir, yoxa çıxırdı. Ramiz müəllimin hazırda piksel-piksel sökülməsi mənə həmin filmi xatırlatdı. Bir gün hansısa, növbəti vəzifəsindən azad edilir, başqa gün adına olan ordenlər saytdan itir, üçüncü gün şəkilləri yoxa çıxır.

Film kimi həyat yaşayırıq, daha sizə nə lazımdır? Uşaq pulu, pensiya, nə bilim, ət-yağ... Püff... Qarınqulu olmayın, mənəvi həyata atılın. Ətrafımızda bu cür monumental sənət əsərləri oynanılır.

Bəlkə bu qələbəmiz də 44 günə yekunlaşacaq, hələlik villa ətrafındakı yüksəklikləri yavaş-yavaş ələ keçiririk. Dü-nən Balakən icra hakimiyyəti azad edildi, məsələn. Proses itkisiz, ağır-acısız keçə bilərdimi? Çətin işdir. Hazırda, deyilənə görə, azı 2 sıra nəfərimizi Ramiz müəllim gözündən vurubdur, bunlardan biri Fəzail müəllimdir, ikincisi Elman Nəsirovdur. İnşallah, itkilərimiz daha çox olmaz. Ölüm sevinməsin qoy. Şair də bu kimi məqamlarda yaxşı demişdir: “Öləsən, bir düşməni sevindirəsən”.

Ramiz müəllimi ictimai-siyasi sferamızdan tamamilə rədd edəndən sonra həmin sferanın bərpa-təmir işlərinə çoxlu milyardlar lazım olacaqdır. O bizim milli məscidlərimizə donuz bağlamışdı.

Ancaq bəzi hadisələr hətta üzü-üzlər görmüş, min cür faciələrlə üzleşmiş uca millətimizi də şoka salır, tükümüzü ürpədir, qanımızı dondurur. Məsələn, dünən Balakən icra hakimiyyətində əməliyyat keçirilməsi, başçının həbsi xəbərini eşidəndən özümüzlə gələ bilmirik. Korrupsiya, vəzifə cinayətləri, üstəlik, adı da İslamdır... Dəhşətdir. Şokdayıq. (Bunu elə bil təkrar yazdım, amma yəqin mənə başa düşürsünüz - şokun nəticəsidir).

Əlim qələm tutmur, bu yazını kompüterdə yazıram. Dilim-dodağım quruyub. Bir tərəfim işləmir. Gözüme cin-şeytan, qulyabanı, halarvadı, müxalifətçi görünməkdədir. Axı necə ola bilər ki, bizdə icra başçısı korrupsiyaya qurşansın, cinayət eləsin? Siz belə şey görmüşdünüzmü?

Altıncı mərtəbədə yaşayan qonşumuz xəbəri eşidəndə dözməyib, özünü atmışdı, paltar ipinə ilişməyə kişi öldürdü. Həyətdə məktəblilər 20 qəpikdən merc gəlmişdilər ki, əgər Balakənin icra başçısının həbsi doğru çıxsa 1-ci sinifdə oxuyan hansısa uşağı bıçaqlayacaqlar. Neçə xalaqızı və xalağlı evlənməyi saxladı, maşın yollarında motoru söndürüb səkidə qusan, skuteri yerə çırpıb ağlaşan, nə bilim, motosikletin karbüratorunu ağzına soxan... Çox kritik dönmə yaşamaqda idik, türk qardaşlarımız demişkən.

Türkiyə yazdım, ağıma gəldi, nə qədər çalışsaq da hələlik biz ora çata bilmirik. Qardaşlarımız inkişaf və dövlətçilikdə bizdən yüz yıl öndədir. Örnək üçün, bu yaxında orada bir nəfəri korrupsiya-zad işlərinə görə qoduqluğa basmışdılar, məlum olmuşdu 200 lirəlik pulun üzərində həmin zatın şəxsi imzası vardı - Mərkəzi Bankda çalışanda vəzifəsinə uyğun olaraq çap edilən pulları imzalayırmış.

Gəlin səmimi etiraf edək, bu nəse başqa leveldir.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Cənubi Qafqazda məhz Azərbaycanı özünün strateji tərəfdaşı seçərək keçmiş administrasiyanın yanlış siyasətini düzəltməyə çalışır. Azərbaycan və ABŞ arasında münasibətlər 1990-cı illərin əvvəllərindən başlayaraq müxtəlif mərhələlərdən keçib. Lakin 2025-ci ilin avqustunda Vaşinqtonda imzalanan Anlaşma Memorandumu ikitərəfli münasibətlərdə strateji tərəfdaşlıq dövrünü açdı.

Yaxın vaxtlarda ABŞ-Azərbaycan Strateji İşçi Qrupunun fəaliyyətinə start veriləcək. Bu barədə “Report”-un ABŞ bürosuna Birləşmiş Ştatların Dövlət Departamentinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Dövlət qurumundan bildirilib ki, bu təşəbbüs iki ölkə arasında əməkdaşlığın yeni mərhələsini formalaşdırmağı hədəfləyir. Yada salaq ki, anlaşma memorandumu avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanıb, amma mətni 29 avqustunda yayılıb. Bu, Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin yeni səviyyəyə yüksəldiyinin göstəricisidir.

Azərbaycan-ABŞ strateji tərəfdaşlığı aşağıdakı üç istiqaməti əhatə edir:

- *Enerji, ticarət və tranzitin də daxil olduğu regional bağlantılar;*

- *Süni intellekt və rəqəmsal infrastrukturun da daxil olduğu iqtisadi sərmayə;*

- *Müdafiə sahəsində sətis, terrorizmə qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlığın da daxil olduğu təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq.*

Sənəddə deyilir ki, memorandum beynəlxalq hüquq və ya daxili qanun üzrə heç bir hüquq və öhdəlik yaratmır. İştirakçılar bu memorandumun maliyyə öhdəliyi daşmadığını xüsusi olaraq qəbul edirlər. İştirakçılar öz əlahiddə və unikal missiya və mandatlarını, məsuliyyət və hesabatlılıqlarını qoruyub saxlamaq niyyətindədirlər. Bu memorandum çərçivəsində iştirakçılar arasında əməkdaşlığın tərəfdaşlıq və ya digər hüquqi şəxs və ya qurum kimi təfsir edilməsi nəzərdə tutulmur. Hər bir iştirakçının bu memorandumla bağlı çəkdiyi bütün xərclərin özü tərəfindən qarşılanması gözlənilir.

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ABŞ ölkəmizin müstəqilliyini tanıyan ilk dövlətlərdən biridir. 1994-cü ildə imzalanan “Əsrin müqaviləsi” neft kontraktlarında Amerikanın iri şirkətləri ümumilikdə 40 faiz paya sahib oldular. Bu gün isə Azərbaycanın coğrafi mövqeyi və Prezident İlham Əliyevin bundan istifadə edə-

Bakı ABŞ ilə strateji müttəfiqlik yolunda

İki ölkənin İşçi Qrupunun fəaliyyətinə tezliklə start veriləcək; Tramp dönəmində əlaqələr ən yaxşı dövrünü yaşayır - gözlənti

rək pragmatik siyasəti ölkəmizi təkcə ABŞ üçün deyil, “Qlobal Cənub” və “Qoca qitə” üçün də cəlbedici məkana çevirib. Artıq Azərbaycan Qərblə Şərq arasında nəqliyyat qovşağına, tranzit yolların kəsişdiyi ölkəyə çevrilib.

Azərbaycan-ABŞ Parlamentlararası İşçi Qrupunun üzvü Elşad Musayev hesab edir ki, iki ölkə arasında münasibətlər inkişafdadır. Deputatın gözləntisinə görə, müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. E.Musayevin fikrincə, bu münasibətlər keçmiş administrasiya dönməndən kəskin surətdə fərqlənir: “ABŞ prezident-i Donald Tramp Azərbaycanla əlaqələrə xüsusi əhəmiyyət verir. Onun Prezident İlham Əliyevə böyük hörməti və ehtiramı var. Biz 8 avqust görüşündə, daha sonra Misir zirvəsində Ağ Ev liderinin cənab prezidentə necə diqqət ayırdığına şahid olduq. Bu nikbin yanaşmağa əsas verir ki, Azərbaycan-ABŞ əlaqələri tarixinin ən yaxşı dövrünü yaşayacaq. Ümumiyyətlə, Vaşinqton Cənubi Qafqazda Bakıya ayrıca münasibət göstərüb və onun regionda əhəmiyyətini dərk edir. Ona görə də Strateji İşçi Qrupunun fəaliyyətə başlamasının münasibətlərin strateji müttəfiqlik səviyyəsinə qalxmasında mühüm rol oynayacağına ümid edirik”.

Deputat Azərbaycanın çoxvektorlu xarici siyasəti olduğunu düşünür: “Bu gün siyasətimiz tərəfdaşlığın yük-

səldilməsinə yönəldilib. Azərbaycan ABŞ, Çin, Böyük Britaniya, İsrail kimi dövlətlərlə əlaqələrini gücləndirir, strateji tərəfdaşlıq memorandumları imzalanır, müxtəlif müqavilələr bağlanır. Bundan başqa, Azərbaycan Şərq-Qərb arasında mühüm logistika mərkəzinə çevrilib. Bu gün Azərbaycan Orta dəhlizin bir hissəsidir. Bu baxımdan, ölkəmizin əhəmiyyəti getdikcə artmaqdadır. Tramp iqtidarı da o nöqteyi-nəzərdən ölkəmizə daha da böyük diqqət ayırır. Ümumiyyətlə, Azərbaycan ABŞ ilə əməkdaşlığın səviyyəsinin yeni müstəviyə keçidində çoxdan maraqlıdır. Yəni ki, bunu qarşı tərəf istəsin. ABŞ dünyada fəvqəlgücdür və Azərbaycan belə bir global aktorla münasibətlərinin strateji müttəfiqlik statusunda olmasını istəyirdi”.

Professor Qabil Hüseynli Azərbaycan Prezidentinin seçkidən əvvəl Trampın namizədliyini dəstəkləməsini bugünkü münasibətlərin inkişafında ən vacib detal kimi qiymətləndirir. Onun bildirdiyinə görə, Ağ Evdəki görüşdə də Tramp bunu dəyərləndirdi və Azərbaycanın dövlət başçısını güclü lider və özünün dostu adlandırdı: “Liderlərin münasibətləri ölkələrin də əməkdaşlığının gedişatına təsir edir. Hər nə qədər buna inanmayanlar olsa da, rəhbərlərin əlaqələri mühüm göstəricidir. Bu mənada Əliyev-Tramp münasibətləri

ikitarəfli əlaqələrin sürətli inkişafına ciddi təsir edir. Bundan sonra strateji müttəfiqlik yolunda iri addımlar atıla bilər. Zənnimcə, Azərbaycan sülhməramllarının Qəzza zolağına göndərilməsi planı, ölkəmizin sülh istiqamətində Vaşinqtonu qane edən addımları, enerji məhsullarımızın ABŞ-nin müttəfiqi olan Avropanın təminatında önəmli yer tutması strateji müttəfiqliyin qurulması üçün stimullaşdırıcı faktorlar ola bilər. Nəzərə alaq ki, Azərbaycan ABŞ ilə siyasi-iqtisadi, hərbi və digər sahələr üzrə çoxşaxəli əməkdaşlıq etməkdədir. Sadəcə, müttəfiqlik məsələsində tələsməyin tərəfdarı deyiləm. Birləşmiş Ştatların siyasətində indi prioritet Ukrayna böhranıdır”.

Q.Hüseynli bununla yanaşı qarşıdakı 3-4 il ərzində Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin yüksəlişdə olacağına əmindir: “Biz növbəti seçkidə də respublikaçı namizədin qələbəsində maraqlı olmalıyıq. Çünki demokratlar hakimiyyətə gələndə münasibətləri korlayır. İstər Obama, istərsə Bayden dövrü olsun, Azərbaycanla əlaqələrdə inkişafa üstünlük verilməyib. Əksinə, gərginlik yaşanıb. İndi isə əlaqələr yeni dövrünü yaşayır. Üstəlik, ABŞ və Çin liderlərinin bir araya gəlməsi də müsbət haldır. Azərbaycan hər iki güc mərkəzi ilə əməkdaşlığını inkişaf etdirməkdədir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Lukaşenkonun düşməni Azərbaycandan nə istəyir?

Qərbin qoruması altında olan müxalifət liderinin ölkəmizə müraciətində məqsəd belli oldu - ekspert deyir ki...

Svetlana Tixanovskaya

“AvroNest Gürcüstan, Ermənistan, Azərbaycan və Moldova parlamentarilərini bir arada toplaya biləcəyimiz yeganə formatdır”. Bu nu oktyabrın 29-da AvroNest Parlament Assambleyasının İrəvanda keçirilən 12-ci plenar iclasına videomüraciətində Belarus müxalifətinin lideri Svetlana Tixanovskaya deyib.

“Həmsədrləri təbrik etmək istəyirəm ki, insanları bu cür bir araya gətiriblər, Belarusun da orada təmsil olunmasını təmin ediblər. Bizim üçün AvroNest bir platformadan daha çox şey deməkdir, bu, oxşar problemləri olan xalqların həm ağrılarını, həm də uğurlarını bölüşə biləcəyi unikal yerdir. Hamımız üçün bu, Gürcüstan, Ermənistan, Azərbaycan, Moldova parlamentarilərini bir arada toplaya biləcəyimiz yeganə formatdır”, - o qeyd edib.

Həmçinin Svetlana Tixa-

novskaya Azərbaycana müraciətində bildirib: “Azərbaycanlı dostlarımıza da bir mesaj ünvanlamaq istəyirəm: münasibətlərin qurulmasına çox açıq və maraqlıyıq. Əminik ki, ortaq maraqlar və qarşılıqlı fayda gətirəcək sahələr tapacağıq”.

Xatırladaq ki, Azərbaycan parlamentinin nümayəndə heyəti AvroNest PA-nın oktyabrın 28-30-da İrəvanda keçirilən 12-ci plenar sessiyasında iştirakdan imtina edib. Qərar Avropa Parlamentinin Azərbaycanın dövlət suverenliyi və ərazi bütövlüyü əleyhinə bəyanat və qərarları ilə izah olunub. Azərbaycanla yanaşı, Gürcüstan da iclasa qatılmaqdan imtina edib. Deputat Tahir Mirkisili deyib ki, AvroNest PA-nın yarısını təşkil edən Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi sənədlər, bəyanatlar Azərbaycanın dövlət suverenliyinə, ərazi bütöv-

lüyünə qarşıdır: “Bu bəyanatlar həm də regionda Azərbaycan və Ermənistan arasında gedən sülh prosesini dəstəkləmir, əksinə, regionda düşmənciliyin davam etməsində maraqlı olan qüvvələrin dəyirmanına su tökür. Bu barədə Azərbaycan Milli Məclisi dəfələrlə etiraz bəyanatları verib”.

Svetlana Tixanovskaya gəlincə, Litvada mühacir həyatı yaşayan belaruslu müxalif siyasətçi 44 günlük müharibə zamanı və ondan sonra Azərbaycan əleyhinə təxribatçı açıqlamaları ilə gündəmə gəlmişdi. Həmçinin o, Litva hökumətinin şəxsi təhlükəsizlik səviyyəsini aşağı saldıqı üçün Ermənistana səfər proqramını ləğv etməyə məcbur olub. Azərbaycanın Belarusla münasibətləri həmişə normal olub, Lukaşenko da ölkəmizin dostları sırasındadır. Tixanovskayadan fərqli olaraq, Lu-

kaşenko Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etdiyi üçün təbrik edib. Belarus prezidenti Şuşaya səfər də edib.

Bes Qərbin qoruması altında olan müxalifət liderinin Azərbaycana müraciətində məqsədi nədir?

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, Dövlət İdarəçilik Akademiyasının müəllimi Züriyyə Qarayevanın sözlərinə görə, belaruslu xanım siyasətçi anti-Rusiya platforması təklif edib: “Bu çağırış da Cənubi Qafqaz ölkələrinə və Moldovaya aiddir. Yeni bu ölkələrdən Gürcüstan və Moldova torpaqlarının bir hissəsi separatçı rejimlərin nəzarəti altındadır, həmin ərazilərə Rusiya hərbiçiləri yerləşdirilib, Ermənistan hakimiyyəti ilə Moskva münasibətləri də göz qabağındadır, Azərbaycan isə yeni-yeni Kremlə münasibətlərini aydınlaşdırıb. Belarus müxalifətçisi Qərbin adamı olduğuna görə Rusiya ilə problemləri olan ölkələrin adlarını çəkib. Azərbaycanın da şimal qonşusu ilə əlaqələrində hər şey tam hamarlaşmayıb. Ancaq Bakı anti-Rusiya blokunda heç zaman yer almayıb. Hətta münasibətlərdə böhran olanda belə Qərb cəbhəsində olmayıb”.

Politoloqun fikrincə, Azərbaycan AvroNest toplantısına niyə getmədiyini izah edib: “Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi qətnamələri heç Ermənistan parlamentindən də görməmişik. Ölkəmizi etnik təmizləmədə, ermənilərə guya genosid etməkdə, Qarabağa hücum kimi absurd ittihamlarda günahlandırılar. Bu qərəzli və

Avroparlament Ermənistandakı vəziyyətdən narahatdır

Avropa Parlamenti Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlı sənəd dərc edib. Sənəddə baş nazir Nikol Paşinyanın Vətəndaş Müqaviləsi Partiyasının mart ayında keçirilən yerli seçkilərdə zəif çıxışı vurğulanıb. Amma o da qeyd olunur ki, hökumətin ictimai dəstəyinin azalmasına baxmayaraq, siyasi rəqibləri hələ də geridə qalırlar. Xüsusilə də konstitusiyaya dəyişiklikləri şəklində olan Bakiya qarşı hər hansı bir gəzəst 2026-cı ilin iyun ayında keçiriləcək parlament seçkilərindən əvvəl Ermənistanın müxalifət partiyaları tərəfindən siyasi silah kimi istifadə olunacaq. Bu kampaniyada müxalifət partiyaları və erməni diasporları keçmiş müttəfiqləri və Ermənistanın təhlükəsizliyinin mənbəyi olan Rusiyada dəstək tapa bilərlər. Rusiya mediasının məlumatına görə, prezident Vladimir Putin ən yaxın köməkçilərindən biri olan Sergey Kiriyenkoya Ermənistanda “Rusiyanın maraqlarını təşviq etməyi” tapşırıb.

Diqqəti çəkən məqam odur ki, Ermənistanda Konstitusiyaya referendumu iflasa uğrayacağı təqdirdə bunun Paşinyana çox güclü zərbə olacağı qeyd edilir. Eyni zamanda Putinin Kiriyenkoya Rusiyanın maraqlarını orada möhkəmləndirməklə bağlı tapşırıq verməsi diqqəti cəlb edir. Bütün bunlar Ermənistanda məsələlərin nə qədər ciddi olmağından xəbər verir.

düşməncilik münasibətindən sonra Azərbaycan haqlı olaraq AvroNestdə iştirak etmədi.

Eyni zamanda Avropa Şurasının da Azərbaycana kinli münasibəti dəyişməyib. Tixanovskaya isə bu cəbhədə yer alan aktivistdir. Onun bir zamanlar tutduğu mövqe də bəyənildiyi deyildi. İndiki çağırışda, dediyim kimi, məhz bu ölkələri anti-Rusiya və anti-Lukaşenko koalisiyalarında görmək istəyindən irəli gəlir. Amma Azərbaycanın Belarus hökuməti ilə əlaqələri yüksək səviyyədədir. Hətta Ermənistanın baş naziri Belarusla diplomatik əlaqələri dayandıraraq və bəhanə gətirib ki, guya bu ölkə 44 günlük müharibədə Azərbaycana hərbi dəstək verib. Halbuki o silahları hərbi əmə-

liyyatlardan əvvəl öz vəsaitimiz hesabına almışdıq”.

Qeyd edək ki, Tixanovskaya uşaq vaxtı Çernobıl uşaqlarına kömək üçün bir xeyriyyə fondunun dəstəyi ilə İrlandıyanı ziyarət edən, digər insanlara kömək etmək istəyən sevimli bir uşaq olub. Seçkilərdən öncə Tixanovskaya Belarusda siyasətçi kimi tanınmayıb, bir müddət öncə ingilis dili müəllimliyi edib, son illər isə evdar qadın olub. Hətta o, seçkiyə qatılardan sonra prezident Lukaşenko belə bir ironik münasibət bildirmişdi: “O, dünənə qədər kotlet bişirir və uşaqlarını bəsləyirdi. Bəlkə kotletinin qoxusu da gözəl ola bilər, amma mən onunla nəyi müzakirə etməliyəm?”

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

BBC-nin Azərbaycanda fəaliyyəti qanunsuzdur

MEDIA: “Həmin subyektin ölkəmizdə fəaliyyət göstərməsini nəzərdə tutan hər hansı beynəlxalq müqavilə mövcud deyil”

“BBC-nin Azərbaycan Nümayəndəliyinin ölkədə fəaliyyəti qeyri-qanunidir”. Azərbaycanda fəaliyyəti dayandırılmış BBC-nin keçmiş nümayəndəliyinin əməkdaşlarının ölkə ərazisində yenə də jurnalist fəaliyyətini davam etdirməsi, hətta müxtəlif qurumlara sorğular ünvanlaması, araşdırmalar aparması barədə məlumatlar var.

Azərbaycan Medianın İnkisafı Agentliyindən (MEDIA) bildirilib ki, “Media haqqında” Qanuna görə, Azərbaycan Respublikasında xarici media subyektlərinin filial və nümayəndəlikləri ölkəmizin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulduğu hallarda açılır.

“Əgər hər hansı xarici media subyektinin nümayəndəliyi belə müqavilə olmadan media

fəaliyyəti həyata keçirərsə, bu hal həmin nümayəndəliyin ləğvi üçün əsas təşkil edir. Eyni zamanda xarici media nümayəndələri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərə bilmək üçün müvafiq orqanda akkreditasiyadan keçməlidir. BBC nümayəndəliyinin fəaliyyətinə münasibətdə qeyd

etməliyik ki, həmin subyektin Azərbaycanda fəaliyyət göstərməsini nəzərdə tutan hər hansı beynəlxalq müqavilə mövcud olmadığından aidiyyəti orqanlar tərəfindən nümayəndəlik ləğv edilərək hüquqi şəxslərin dövlət reyestrindən çıxarılmış, həmçinin onun əməkdaşlarının akkreditasiya-

sı ləğv olunmuşdur. Bu isə o deməkdir ki, hazırda BBC nümayəndəliyinin Azərbaycanda fəaliyyətinin heç bir hüquqi əsası mövcud deyil, nəticə etibarilə, milli qanunvericiliyə əsasən müvafiq nümayəndəlik media subyekti hesab edilmədiyindən və onun əməkdaşlarının akkreditasiyası mövcud ol-

madığından həmin şəxslər tərəfindən bu sahədə fəaliyyət göstərilməsi ciddi hüquq pozuntusu olmaqla, bu fəaliyyətin yönəldiyi fiziki və hüquqi şəxslər, qurumlar üçün hər hansı öhdəlik yaratmır, əksinə həmin strukturlara qanunsuz fəaliyyətin dayandırılmasını tələb etmək hüququ verir”, - deyə vurğulanıb.

Yeri gəlmişkən, Britaniya Yayım Korporasiyası - BBC bu yaxınlarda yenidən Azərbaycanı hədəf alıb. Bu dəfə BBC Azərbaycanda həssas mövzu olan dinlə bağlı təxribatçı mövqe sərgiləyib. BBC “Azərbaycanın ilk kazinosu niyə müsəlmanların müqəddəs yerlərinin yanında tikilir?” başlıqlı təxribatçı məqalədə iş adamı Emin Ağalarova məxsus kurort zonasında “antimüsəlman əhvaldan” yazıb.

□ **“Yeni Müsavat”**

“Sea Breeze”də həddindən artıq qiymətli daşınmaz əmlaklar satıldığı haqda qeyddən sonra BBC “Nardaranın keçmiş sakini, İslam Partiyasının üzvü, indi isə Almaniyada siyasi mühacirətdə olan” Ələmdar Bünyadovun mövqeyini dərc edib. Hələ 1995-ci ildə ləğv edilmiş bu partiyalı BBC jurnalistləri “dünyəvi hakimiyyətə əsas dini alternativ” elan ediblər. BBC-yə danışan mühacir iddia edir ki, guya “Nardaranda üç nəfərdən çox adamın toplaşması qadağandır, çayxanalar bağlanıb, insanlar kreditlə ərzaq alır, orta maaş Bakıda kəmin yarısı qədərdir”.

BBC Azərbaycana qarşı xain mövqeyi şübhə doğurmayan Arif Yunusun da Nardaran və dini durum haqda təxribatçı iddialarına yer verib. BBC jurnalistləri Azərbaycanda mətbuatı açmaq olmasa ilə tanınan Emin Ağalarovdan bu sərəm iddialara mövqe almaq zəhmətini çəkməyib. Əvəzində isə BBC Nardaran islamçılarının, daha doğrusu, siyasi mühacirlər arasında İran agentlərinin tələb və şüarlarını açıq şəkildə tirajlayıb.

Hansı sahibkara nə qədər kredit verilib?

2025-ci ilin ilk 9 ayı ərzində ölkədə biznes kreditləri üzrə ümumi portfel 15 milyard 544.6 milyon manat təşkil edib.

İqtisadiyyat.az xəbər verir ki, bu göstərici əvvəlki ilə müqayisədə 1 milyard 136.7 milyon manat və ya 7.89% çoxdur.

2024-cü ildə ümumi biznes kreditlərinin həcmi 14 milyard 407.9 milyon manat olmuşdu.

Hesabat dövründə sahibkarlıq subyektləri üzrə kredit bölgüsü siyahıdakı kimi olub:

İri sahibkarlığa - 8 mlrd. 256.4 mln. manat
Orta sahibkarlığa - 2 mlrd. 250.2 mln. manat
Kiçik sahibkarlığa - 1 mlrd. 619.9 mln. manat
Mikro sahibkarlığa - 3 mlrd. 418.1 mln. manat

Azərbaycan və Dünya Bankı iqtisadi artım məsələlərini müzakirə edib

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Dünya Bankının Avropa və Mərkəzi Asiya regionunda rifah üzrə regional direktoru Əsəd Ələmin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Bu barədə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov X sosial şəbəkə hesabında məlumat verib.

“Azərbaycan Respublikasının 2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” layihəsinə daxil edilməsi planlaşdırılan istiqamətlər, biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi, dayanıqlı və inklüziv iqtisadi artımın və məşğulluğun təşviqi barədə fikirlərimizi bölüşdük.

Beynəlxalq təcrübədə biznesin intensiv inkişafı üzrə aparılmış təhlillərin nəticələrinin və özəl sektorun stimullaşdırılması ilə bağlı tədqiqat metodologiyalarının Azərbaycanda tətbiqi imkanlarını nəzərdən keçirdik”, - deyə paylaşımında qeyd edilib.

Ölkəmizə gətirilən energetik içkilərdə dərman aşkarlanıb

Türkiyədən Azərbaycana idxal olunmuş “Paril Gida Alkoqolsuz Fonksiyonal İçecekler” müəssisəsinin istehsal etdiyi “Nitro Max” əmtəə nişanlı energetik içki məhsulu partiyalarında dərman vasitələrinin tərkibində istifadə olunan Sildenafil maddəsi aşkarlanıb.

Bu barədə Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən (AQTA) məlumat verilib.

Bildirilib ki, ümumi sayı 4656 ədəd olan məhsul partiyalarının (19.03.2025-19.03.2027 və 01.04.2025-01.04.2027-ci il istehsal və son istifadə tarixli) Azərbaycanın idxal tələblərinə, o cümlədən qüvvədə olan texniki və hüquqi normalara cavab verməməsi səbəbindən “Paril Gida Alkoqolsuz Fonksiyonal İçecekler” müəssisəsindən məhsul idxalına müvəqqəti məhdudiyyət tətbiq edilib.

Uyğunsuzluq aşkarlanmış məhsul partiyalarının gömrük ərazisinin hüdudlarından kənara çıxarılması və ya məhv edilməsi barədə qərar qəbul edilib.

Soğanın “göynədən” qiyməti

Bərdə-Ağdam, Zaqatala regionlarında bol məhsul var, lakin fermerlər onu reallaşdırmaqda böyük çətinliklərlə üzləşirlər

Bu il bir sıra regionlarda soğan sahələrindən bol məhsul toplanıb. Rəsmi rəqəmlər hələ açıqlanmasa da, regionlardan yayılan məlumatlar göstərir ki, əsas soğançılıq bölgəsi olan Bərdə-Ağdam, Zaqatala regionlarında bol məhsul var, lakin fermerlər onu reallaşdırmaqda böyük çətinliklərlə üzləşirlər.

“Xəzər-xəbər”in məlumatına görə, Ağdam rayonunda fermerlər bildirirlər ki, əvvəlki illərdə də soğan ekiblər, ancaq hazırda bu sahədən gəlir əldə edə bilmirlər. Fermerlər bildirir ki, hazırda 30-35 kiloqramlıq soğan kisələrini onlardan 5-6 manata almaq istəyirlər, amma bu qiymət onlar üçün zərərliyədir. Halbuki təkcə hazır məhsulu sahədən yığıb anbara gətirmək bir kişə üçün 3,5 manata başa gəlir. Fermerlərin dediyinə görə, onlar soğanı onlardan istənilən qiymətə satsalar, hər hektara 3-4 min manat zərər edəcəklər.

Nəticədə fermerlər satılmayan soğanı anbarlarda, həyətyanı sahələrdə saxlamağa məcbur olurlar. Fermerlər qiymətin maya dəyərindən aşağı olmasının əsas səbəblərindən biri kimi ixracın olmamasını göstərlirlər. Fermerlər hazırda əllərində olan məhsulu borclarının bir qismini ödəmək üçün maya dəyərindən aşağı satmağa məcbur qaldıqlarını bildiriblər.

Xatırladaq ki, soğanın maya dəyərindən ucuz satılması üzündən fermerlərin zərərə düşməsi halı ilk dəfə yaranmır. Ötən illərdə dəfələrlə fermerlər sata bilmədikləri soğanın saxlama üçün əlverişli olmayan anbarlarda məhv olmasından şikayətləniblər.

Rəsmi statistika Azərbaycanın soğanla özünü tam təmin etdiyini deyir. Ölkənin ərzaq balansından aydın olur ki, Azərbaycanda əhalinin illik soğan istehlakı 270-300 min ton civarındadır. Daha 30-33 min ton itkiyə gedir. Hər ilin yekununda növbəti ilə 60-65 min ton soğan entiyatı ilə keçirik. Yerli soğan istehsalı davamlı olaraq artaraq illik 310 min ton civarına çatıb. Soğan əkinin sahələri bir neçə il azalıb - 2019-cu ildə 12,4 min hektardan 2022-ci ildə 10,2 min hektara düşüb. Lakin 2022-ci ildə regionda qeydə alınan soğan qıtlığı və qiymət bahalaşması bu məhsula marağı artırdığına görə əkin sahələri 2023-cü ildə 11 min

ha-ya, 2024-cü ildə isə 12,2 min ha-ya qədər artıb.

2019-cu ildə 12 389 hektar sahədən 267 229 tona, 2021-ci ildə 11 647 hektardan 286 375 ton, 2022-ci ildə 10221 hektar sahədən 275 195 ton, 2023-cü ildə 11 min hektar sahədən 310 259,4 ton, 2024-cü ildə 12,2 min ha sahədən 364 390,7 soğan əldə olunub.

Soğan ixracında da artım var. Belə ki, 2022-ci ildə 12 939 tondan 2023-cü ildə 22 592 tona yüksəlib, 2024-cü ildə xeyli azalaraq 21 439 tona düşüb. 2025-ci ilin yanvar-sentyabrında soğan ixracı cəmi 12 434,98 ton təşkil edib. Satışın 90 faizdən çoxu Gürcüstan və Rusiyaya reallaşmış. Müqayisə üçün qeyd edək ki, ötən ilin eyni dövründə ixrac 18102,62 ton təşkil etmişdi, ixrac coğrafiyası daha geniş olmuşdu: Gürcüstan və Rusiyadan əlavə Ukrayna və İraqa da irihəcmli satış qeydə alınmışdı.

Nəzərə alsaq ki, Azərbaycandan soğan əsasən soyuq qış aylarında və erkən yazda - fərsə formada ixrac olunur, onda bu ilin sonunadək ümumi ixrac həcmi 15 min tona ancaq çatacağına söyləyə bilərik.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, ixracın azaldığı bir vaxtda bol məhsulun olması əksər ölkələrdə fermerlər üçün ciddi problem yaratmır. Buna iki amil təsir edir: əvvəla, dövlət fermerləri zərərdən qorumaq üçün sata bilmədiyi məhsulu maya dəyərindən müəyyən qədər artıq qiymətə alır. Bu, bütün dünyada, o cümlədən qardaş Türkiyədə tətbiq olunan başlıca dövlət dəstəyi mexanizmidir. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda heç bir məhsul üzrə dövlətin belə dəstəyi tətbiq olunmur.

Fermerləri zərərdən qoruyan ikinci amil emal sənəyesidir. Son illərdə dünyada soğanın sənaye istehlakı sürətlə artır. Qurudulmuş soğan bazasının həcmi 800 milyon dollardan yuxarıdır. Halbuki 5 il əvvəl 200 milyon dolları keçmirdi. Qurudulmuş soğandan quru konservləşdirilmiş yeməklərin istehsalında geniş istifadə olunur. Bu sahə xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə daha yüksək sürətlə inkişaf edir. Həmçinin Çin və Hindistanda inkişaf templəri getdikcə artır. Yenə təəsüflə qeyd edək ki, Azərbaycanda aqrar məhsulların istehsal zənciri son məhsula qədər deyil, xammalın əldə olunmasına qədərdir.

Azərbaycanda regionlarda məhsulun fermerin əlində qalıb zay olmasının daha bir səbəbi əsas bazarların olduğu Abşerom yarımadasına, xüsusilə Bakı bazarlarına girişin inhisarçı qrupların əlində olmasıdır. Çox təəssüflər olsun ki, uzun illər boyudur davam edən bu problem aradan qaldırılmır. Nəticədə bu gün Ağdamda kilosu 10 qəpiyə olan soğan Bakıda 60-70 qəpiyə satılır.

Ölkəmizdə daha bir problem soğanı saxlamaq üçün lazımı şəraitə malik anbarların olmamasıdır. Belə anbarlar olmadığına görə sırası fermer məhsulu ən yaxşı halda yanvar ayına qədər saxlaya bilər, o vaxtı keçəndə məhsul cücərərək məhv olur. Belə şəraitdə fermerlər məhsulun çox hissəsini yanvara qədər satmağa çalışır ki, qiymətlərə salıcı təsir göstərsin.

“Qarabağ-Aran Soğan İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası”nın rəhbəri Vüqar Qurbanovun “Yeni Müsavat”a dediyinə görə, Azərbaycanda soğan istehsalçılarının əsas proble-

mi maya dəyərinin yüksək olmasıdır: “Əvvəla, soğançılıq sahəsində bir problem planlı əkinin olmamasıdır. Yeni fermerlər bazarı təhlil etmədən soğan ekirlər, nəticədə tələbatdan çox məhsul əldə olunur və sonra da satış problemi yaranır. Digər tərəfdən, məhsulun maya dəyəri yüksək olduğuna görə aşağı qiymətə satışda fermer ziyanə düşür. Maya dəyərini yüksəldən əsas məsələ toxumun xaricdən alınmasıdır. Bu gün Azərbaycanda keyfiyyətli toxum istehsalı yoxdur deyə fermerlər toxumu baha qiymətə xaricdən alırlar. Eyni zamanda gübrələr də xaricdən alınır. Bundan əlavə, soğan əl əməyi tələb edən bitkidir. Bu sahədə çalışan insanlar iş qiymətini qaldırırlar, həmçinin əkinə istifadə olunan texnikanın icarə haqqı qaldırılıb. Bütün bunlar məhsulun maya dəyərini artırır”.

Assosiasiya rəhbəri bildirir ki, Azərbaycanda soğan istehsalçıları xırda təsərrüfatlar olduğuna görə xarici bazardan məlumatlıdır: “Bu səbəbdən də xarici bazar üçün olan növlərdən deyil, daha çox yerli bazara uyğun növləri yetişdirirlər. Buna görə də toplanan məhsulu ixrac etməkdə də çətinlik yaranır”.

Azərbaycanda mülayim iqlim şərtləri ildə iki dəfə - yazlıq və payızlıq soğan əkinin həyata keçirməyə imkan verir. Düzgün qulluq, gübrələrin vaxtında verilməsi nəticəsində soğandan yüksək məhsuldarlıq əldə etmək mümkündür. V.Qurbanovun dediyinə görə, artıq ölkədə payızlıq soğan əkininə başa çatıb: “Bu il payızlıq soğan əkinləri kəskin azalıb. Deyədim ki, 40 faizə qədər. Yazlıq əkinlərin nə qədər olacağını deyə bilmərəm indi”.

□ Dünya SAKİT, “Yeni Müsavat”

Azərbaycana "dəhliz müharibəsi" təhlükəsi

İran hakimiyyətindəki mühafizəkar qanad ölkəmizə qarşı hansı tezisləri və niyə tirajlayır?

Iran son zamanlar bölgədə reallaşan dəhliz layihələrindən kənarda qala biləcəyi qorxusunu yaşamağa başlayıb. Tehran üzə bu məsələdə özünü tox tutsa da, arxa planda məsələnin ciddiyyətinin fərqlərini gizlədə bilmir.

Elə bu səbəbdəndir ki, İran mediasında mütəmadi olaraq dəhlizlərlə bağlı müxtəlif fikirlər səsləndirilir. Bəziləri bunu "dəhliz müharibəsi"ni hazır olmaq kimi təqdim edir. Bəziləri isə Türkiyə və Azərbaycanla birlikdə yeni imkanlar əldə edilməsinin mümkünlüyünü qeyd edirlər.

Tranzit məsələlər üzrə ekspert Məhəmmədmehdi Kərimi Qəhi bildirib ki, Tehran və Bakı arasında inkişaf edən tranzit diplomatiyası İranın Cənubi Qafqazda rəqibləri qarşısında mövqeyini qorumasına və regional tranzitdə strateji rolunu möhkəmləndirməsinə imkan yaradır.

Onun sözlərinə görə, Şimal-Cənub dəhlizinin canlandırılması üçün İran və Azərbaycanın əməkdaşlığı vacibdir. "Geosiyasi hadisələr ticarət yollarını dəyişsə də, Tehran və Bakı beynəlxalq müqavilələr və limanlarla əlaqəli birgə addımlar ataraq, Asiya və Avropa arasında tranziti asanlaşdırən marşrutlar hazırlayıblar".

Kərimi vurğulayıb ki, Azərbaycan coğrafi mövqeyi ilə İranın dəmir yolu infrastrukturunda əsas tərəfdaşdır: "Son aylarda liman-dəmir yolu əməkdaşlığını inkişaf etdirmək üçün komitələr yaradılıb. Zəngəzur dəhlizi və digər regional aktorların mövcudluğu bəzi çağırışlar yaratsa da, aktiv tranzit diplomatiyası İranın bu sahədə üstün mövqeyini qoruyur".

SEPAH-ın keçmiş komandanı, hazırda İranın dini

lideri Əli Xamneyinin müşaviri Yəhya Rəhim Səfəvi isə dünyada dəhliz müharibələrinin başladığını iddia edib. O bildirib ki, dəhliz müharibəsi İranın yeni strateji təsir meydanına çevrilib. "Bu arena strateji coğrafiyaya və güclü ictimai təhlükəsizlikə malik ölkələr əsas oyunçular olacaq. Bu gün Azərbaycanla, Türkiyə ilə sıx əlaqələrimiz var ki, bu yollarla Avropaya çıxışımız çox asanlaşıb. Bu imkanlardan geniş istifadə etməliyik".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov "Yeni Müsavat"da cənub qonşumuzun narahatlığının ortada olduğunu bildirdi: "Həqiqətən də hazırda dünyanın müxtəlif bölgələrində olan münaqişə və qarşıdurmanın əsas səbəblərindən biri dəhlizlər uğrunda mübarizədən qaynaqlanır. Çinin "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin Şimal marşrutu üzərində Rusiya-Ukrayna savaşı, Cənub marşrutu üzərində Pakistan-Hindistan, Pakistan-Əfqanıstan qarşıdurması, "Bir kəmə, bir yol" layihəsinə alternativ olan Hindistanın Baharat yolunun Şərq dəhlizi üzərində Mumbaide baş verənlər, Qərb dəhlizi üzərində İsrail və Fələstin qarşıdurması və ya Qırmızı dəniz kimi strateji ticarət marşrutu üzərində husilərlə olan qarşıdurma və s. buna əyani misaldır. Başqa sözlə desək, dəhlizlər uğrunda mübarizə istər-istəməz bəzi nöqtələrdə münasibətləri gərginləşdirir və bu da toqquşmalara, müharibələrə

meydan açır.

Konkret İrana və bu ölkənin dəhliz layihələrindən kənarda qalma qorxusuna gəldikdə isə, Tehranın narahatçılığı ortadadır. 2023-cü ildə Hindistanda keçirilən G20 sammitində ABŞ, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı və İsrail liderləri arasında çox önəmli bir müqavilə imzalanmışdı. Müqavilə İranın da iddialı olduğu Baharat yolu layihəsinin taleyini müəyyənləşdirdi. Bu müqavilə ilə İranın Oman dənizi-Üzərindən xətt çəkildi. Hindistandan başlayan, İran-Mesopotamiya-Suriya-Türkiyə-Aralıq dənizi ilə keçən Baharat yolunun bundan sonra Hindistan-BƏƏ-Səudiyyə Ərəbistanı-İordaniya-İsrail-Yunanistan üzərindən Avropaya çıxması razılaşdırıldı. Sözsüz ki, bu layihə İranı global nəqliyyat dəhlizlərindən kənarda qoymaq demək idi və Tehran buna seyrçi qala bilməzdi. Elə HƏMAS-İsrail qarşıdurması da məhz bu fonda ortaya çıxdı.

İndi haqqında danışılan Şimal-Cənub dəhlizi də Asiya ilə Avropa arasında ən mühüm ticarət və logistika marşrutlarından biri olmaqla Hindistandan başlayaraq İrana, oradan da Azərbaycana keçir və İran üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdəndir ki, İran tərəfi Şimal-Cənub dəhlizinin canlandırılması üçün Azərbaycanla əməkdaşlığı bu qədər vacib hesab edirlər. Həm Çinin "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin Orta yol marşrutu, həm də Hindistanın Baharat dəhlizinin Cənub-Şimal marşrutunun bizim ölkəmiz-

dən keçməsi bu məsələlərdə Azərbaycanın mövqeyini gücləndirir".

Politoloq onu da qeyd etdi ki, Azərbaycan öz ərazisindən keçən dəhlizlərin fəaliyyətinin artırılması üçün böyük infrastruktur layihələri həyata keçirib: "Xəzər dənizində ən böyük ticarət qovşağı olan Bakı Beynəlxalq Dəniz Limanının inşaa olunması, Ələt Azad İqtisadi Zonasının yaradılması, dəmir yolu infrastrukturlarının şaxələndirilməsi və modernləşdirilməsi, avtomagistralar, hava limanları kimi yeni layihələrin yaradıl-

Tovuz döyüşlərindən çəkilən videolarda nələr var?

Bakı Hərbi Məhkəməsinə Ermənistan vətəndaşlarının ittiham olunduğu cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi oktyabrın 30-da sənədlərin elan olunması ilə davam etdirilib.

Modern.az xəbər verir ki, məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs Davit İshxanyanın müdafiəsi əsasında 2020-ci ildə Tovuz hadisələrindən (Tovuz döyüşləri - red.) sonra lentə alınmış videomaterial tədqiq olunub.

Xatırladaq ki, D.İshxanyanın vəkili oktyabrın 24-də keçirilən məhkəmə iclasında həmin videonun tədqiqi üçün vəsatətlə çıxış etmişdi.

"Youtube" sosial şəbəkəsində 2020-ci il avqustun 28-də yerləşdirilmiş video nümayiş etdirilib. Videomaterialda Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan tərəfindən Sərdarabadda Ermənistan hərbiçiləri təltif edilir. Arayik Harutyunyanın da iştirak etdiyi tədbirdə çıxış edən Nikol Paşinyan bildirib ki, təltif olunanların hamısı iyul döyüşlərinin fəal iştirakçılarıdır.

Dövlət ittihamçısı Vüsal Abdullayev təqsirləndirilən şəxs Araik Harutyunyana suallar ünvanlayıb. Əvvəlcə qeyd edib ki, videoda iyul döyüşlərində iştirak edən Ermənistan hərbiçiləri təltif olunur. "Həmin tədbirə hansı məqsədlə və hansı statusla dövlət olunmuşdunuz?"

2020-ci il iyunun 19-da Ermənistan Respublikası və qondarma qurumun birgə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirilib. Orada iştirakınızın məqsədi nə idi? Siz məhkəmə istintaqı zamanı bildirmisiniz ki, iyul döyüşlərinin qondarma rejimlə heç bir əlaqəsi olmayıb. Bu iclas hansı zərurətdən yaranmışdı və hansı məsələlər müzakirə edilib?", - deyərək dövlət ittihamçısı suallar verib.

Təqsirləndirilən şəxs cavabında bildirib ki, qondarma qurumun "nümayəndələri" Ermənistan Respublikasında keçirilən bu cür tədbirlərə daim dəvət olunurdu. İclasda isə Ermənistan Respublikasının təhlükəsizlik məsələləri, ordunun hazırlıq vəziyyəti və ehtimal olunan müharibə ssenariləri müzakirə edilib.

Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

Zəngəzur dəhlizi və digər bu istiqamətdə olan layihələr regionda gərginliyə deyil, sülh və perspektiv inkişafa istiqamətlənmiş uğurlu və global miqyaslı proyektidir. Düşünürəm ki, İran və digər qonşu ölkələr Zəngəzur dəhlizindən nəinki qorxmalı və ona qarşı cəbhə almalı, hətta bunun gerçəkləşməsinə dəstək olmalıdır.

İran mediasında dərc olunan xəbərlər, məqalələr, açıqlamalar bu ölkənin hakimiyyətindəki mühafizəkar və Azərbaycanla qarşı mənasız düşmənçiliyi sürdürməyə meyli olan hərbi-siyasi, marginal qrupların nümayəndələrinin tezisləridir. Həmin qruplar hər vaxtlar Azərbaycanla qarşı düşmənçiliyi sürdürməyə meyli görünür. Bu siyasət İran üçün müsbət məqamlar vəd etmir. Amma İran hakimiyyətində başqa bir qrup da var

ki, onlar rəsmi Bakı ilə münasibətləri normal saxlamağa, hətta inkişaf etdirməyə meylli görünür. Məncə, bu qrupun təklif və davranışları daha doğrudur və bu siyasət İranı daha faydalı məqamlara gətirib çıxara bilər.

İran daxilindəki marginal və radikal qrupun anti-Azərbaycan siyasətinin bizə çox böyük bir təhlükə yarada biləcəyinə inanmıram. Əlbəttə, bu və ya digər addımlar və qərarlar iki ölkə arasındakı vəziyyəti bir sıra məqamlarda gərginləşdirib, bir sıra məqamlarda isə hətta çıxmaz duruma belə salıb. Amma bu addımlar Azərbaycanı yoldan döndərə və bizi saxlaya bilməyib. Ona görə də o qrupun bundan sonrakı çalışmaları da faydasız olacaq və bundan Azərbaycanın böyük bir təhlükə ilə qarşılaşacağına da inanmıram".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanda fəaliyyət göstərən "Artsax-bank" yenidən gündəmə gəlib. Bu dəfə maliyyə qurumu "Elektrikli avtomobilə 2 addım" adlı kampaniyasının nəticələrini açıqlayıb. Kampaniya çərçivəsində bankın Mastercard kart sahibləri iyul-sentyabr ayları ərzində nağdsız ödənişlər etməklə xal toplayıb və elektrik avtomobili, 10 tətill paketini, eləcə də 10 "Mastercard Travel World" premium kartı qazanmaq şansı əldə ediblər.

Bir baxışda adi marketinq addımı kimi görünən bu kampaniya əslində siyasi mənə daşıyır. Çünki "Artsax-bank" adı daşıyan istənilən kommersiya qurumu Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı təxribat sayılır. "Artsax" - separatçılığın, işğal dövrünün, vəhşilik və qanunsuzluqların sinonimə çevrilmiş addır. 1991-2020-ci illər arasında Qarabağda fəaliyyət göstərən qondarma "Artsax Respublikası"nın bank sistemi, təbii ki, qanunsuz idi. Lakin o dövrdə belə "Artsaxbank" adını daşıyan qurum faktiki olaraq işğal rejiminə xidmət edirdi. 2020-ci il Vətən müharibəsindən sonra "Artsax" adlı bütün qurumların fəaliyyəti dayandırılmalı idi. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan özü də dəfələrlə bəyan edib ki, "Artsax" anlayışı artıq mövcud deyil və bu addan istifadə "milli təhlükəsizlik üçün riskdir".

Lakin indi 2025-ci ilin payızında ölkənin Mərkəzi Bankına təbə olan "Artsaxbank" hələ də aktiv fəaliyyətdədir və açıq şəkildə kampaniyalar keçirir. Bu isə Ermənistan hökumətinin real niyyətini göstərir: "Artsax" adı hələ də dövlət strukturları səviyyəsində qorunur və işlədilir. "Artsax-

Bakıya qarşı "Artsaxbank" təxribatı

Azərbaycan tərəfi bu məsələni Mastercard və digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında qaldırmalıdır

bank"ın fəaliyyətini davam etdirməsi təkcə etik deyil, həm də beynəlxalq hüquq normalarının pozulmasıdır. Azərbaycan 2020-ci ildə ərazi bütövlüyünü tam bərpa edib, Qarabağda "Artsax" adlı heç bir inzibati vahid mövcud deyil. Bu halda, qonşu ölkədə belə adda kommersiya strukturunun saxlanması Azərbaycanın suverenliyinə qarşı yönəlmiş addım kimi qiymətləndirilir.

Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Maliyyə Monitoring Xidməti vasitəsilə Ermənistan tərəfinə sorğu göndərilməli, "Artsaxbank"ın hüquqi statusu, qeydiyyatı və beynəlxalq ödəniş sistemlərində iştirakı barədə məlumat tələb

olunmalıdır. Çünki "Artsaxbank" Mastercard kartları ilə kampaniya aparırsa, deməli, beynəlxalq ödəniş sistemləri bu bankla əməkdaşlıq edir.

Azərbaycan tərəfi bu məsələni Mastercard və digər beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında qaldırmalıdır. Ödəniş sistemləri istənilən regionda fəaliyyət göstərən tərəfdaşlarının beynəlxalq hüquqa uyğunluğunu yoxlamaqla məsuldurlar.

Maliyyə hüququ üzrə ekspertlərin fikrincə, "Artsaxbank"ın Ermənistan qanunları çərçivəsində qeydiyyatdan keçməsi, bu ölkənin Mərkəzi Bankına təbə olması Azərbaycanı hüquqi baxımdan birbaşa müdaxilə imkanından

məhrum edir. Lakin diplomatik və beynəlxalq təzyiqlər vasitəsilə bankın adının dəyişdirilməsi tələb oluna bilər. Çünki ad məsələsi sıradan bir "brend" deyil.

İqtisadçı Natiq Cəfərlı bildirir ki, Azərbaycan hökuməti bu məsələ ilə bağlı tələb irəli sürə bilər: "Ermənistan hökuməti belə bir arqument göstərəcək ki, "Artsaxbank" özəl bankdır və dövlət özəl biznesə müdaxilə edə bilməz. Dövlət bankı olsaydı, Azərbaycan bankın adının dəyişdirilməsi ilə bağlı birbaşa tələb qoya bilərdi. İndiki halda isə özəl sektor olduğuna görə bir az prosedür çətinliyi var.

Lakin ermənilərlə istər

dövlət, istərsə də vətəndaş cəmiyyəti səviyyəsində danışıqlar aparılarkən bu məsələ qaldırılmalıdır. Çünki bu, sülh atmosferinə ziyan vuran məsələdir. Hər dəfə erməni vətəndaşları o bankın reklamını görəndə Qarabağla bağlı yaddaşları yeniləmək üçün bir bəhanəyə çevriləcək. Ona görə də zamanla bu mövzu gündəmə gətirilməli və Ermənistan tərəfinə Azərbaycanın gözləntisi çatdırılmalıdır.

Düşünmürəm ki, bankın adının Artsax olması Qarabağa iddia kimi qəbul edilsin. Çünki Ermənistanın rəsmi mövqeyi bəllidir, Qarabağın Azərbaycanın ərazisi olduğu dəfələrlə gündəmə gətirilib. Amerikada sülh müqaviləsinin paraflanması siyasi və hüquqi olaraq bu məsələyə nöqtə qoyub. Lakin bunun hüquqi və siyasi olması azdır, Ermənistan cəmiyyətinin də Qarabağa iddia ilə bağlı məsələyə nöqtə qoymasına ehtiyac var. Ermənistan cəmiyyəti bir müddət sonra özü bunu tələb etməlidir ki, sülhə gedən yolda toksik yanaşmalar olmasın".

Hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Ələvşat Allahverdiyev mövzunu şərh edərək deyib ki, bankın adı ilə bağlı tələb irəli sürməyə ehtiyac yoxdur: "Əgər bankın Azərbaycana qarşı təxri-

batı, terror qrupunun maliyyələşdirilməsində rolu yoxdursa, adının dəyişdirilməsi ilə bağlı tələb irəli sürmək doğru olmaz. Bank Ermənistanın daxili qanunları ilə fəaliyyət göstərir. Gələcəkdə sülh üçün hər hansı təhlükəli bir addım atarsa, o zaman Azərbaycan tələb irəli sürə bilər. "Artsaxbank" özəl bank olduğu üçün hökumət deyəcək ki, Ermənistan dövlətinə aidiyyəti yoxdur. Bir zamanlar Ermənistan silah ötürülürdü və deyirdi ki, dövlət xətti ilə deyil, özəl şirkətlər tərəfindən alınıb. İndi də deyəcəklər ki, özəl bankdır və dövlətə heç bir aidiyyəti yoxdur. Azərbaycanın bu bankla bağlı Ermənistandan nəse tələb etməsi real görünmür".

Bu məsələ, bir daha göstərir ki, Ermənistan hələ də "Artsax" mifindən tam imtina etməyib. Halbuki Paşinyan hökuməti dəfələrlə "Qarabağ məsələsinin bitdiyini" bəyan edib. Əgər bu bəyanatlar səmimidirsə, onda "Artsaxbank" kimi adlar da ortadan qalxmalıdır. Azərbaycanın reaksiyası təkcə etiraz bəyanatı ilə məhdudlaşmamalıdır. Rəsmi Bakı həm diplomatik, həm maliyyə, həm də informasiya müstəvisində bu təxribatın qarşısını almalıdır.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Xəzərdəki problem ATƏT PA-da müzakirəyə çıxarıldı

Azay Quliyev: "Dənizin səviyyəsinin aşağı düşməsi bütün region üçün həm də ciddi iqtisadi risklər yaradır"

ATƏT Parlament Assambleyasının İqtisadi Məsələlər, Elm, Texnologiya və Ətraf Mühit üzrə Ümumi Komitəsinin sədri Azay Quliyev ATƏT iştirakçı dövlətlərini artan çağırışlar fonunda dayanıqlılığın gücləndirilməsi istiqamətində səyləri artırmağa çağırıb. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu barədə ATƏT PA-nın dünən yaydığı rəsmi məlumatda deyilir.

Xəbərdə bildirilir ki, Vyana-da keçirilən ATƏT-in 2025-ci il Ətraf Mühit və İqtisadiyyat Ölçüsü üzrə İcra Görüşməsi Yığıncağının bağlanış sessiyasında çıxış edən Azay Quliyev vurğulayıb ki, dayanıqlılıq yalnız bərpadan ibarət deyil, həm də qabaqlama, hazırlıq və yaxşı idarəetmə deməkdir.

A.Quliyev iqlim böhranını getdikcə artan təhlükəsizlik təhdidi kimi səciyyələndirərək bildirib ki, misli görünməmiş

istilər ekstremal hava hadisələrini gücləndirib, bioloji müxtəlifliyi zəiflədib və enerji sahəsindəki həssaslıqları üzə çıxarıb. Bu vəziyyət təxirəsalınmaz və maliyyələşdirmə tədbirləri tələb edir, - deyir o vurğulayıb.

O qeyd edib ki, münaqişələr mövcud çağırışları daha da dərinləşdirərək "fəlakət gücləndiricisinə" çevrilir. Müharibələr ekoloji fəlakətlərə, əlaqələrin pozulmasına və emissiyaların artmasına səbəb olur. O, nümunə kimi Rusiyanın Ukraynaya qarşı apardığı müharibəni göstərib.

A.Quliyev həmçinin vurğulayıb ki, regional münaqişələr həyati əhəmiyyətli infrastrukturun dağıdılmasına, təbii fəlakətlərə qarşı cavab vermə qabiliyyətinin zəifləməsinə gətirib çıxarıb. Eyni zamanda korrupsiya

dövlət institutlarının həm təbii, həm də insan tərəfindən törədilən fəlakətlərə cavab vermə imkanlarını zəiflədir və ictimai etimadı ciddi şəkildə aşındırır. Bu isə dövlət reaksiyalarının effektivliyini daha da azaldır. Odur ki, bu mənfi dövrəni qırmaq əsas

prioritet olmalıdır.

A.Quliyev eyni zamanda müsbət dinamikanı göstərən bir sıra nümunələrə də toxunub. O, 8 avqustda Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin paraflanmasını qeyd edərək bunun regionda

əməkdaşlığın yeni mərhələsinə yol açdığını vurğulayıb.

İrəliyə baxaraq Quliyev ATƏT iştirakçı dövlətlərini erkən xəbərdarlıq sistemləri, risk xəritələşməsi və məlumat mübadiləsi, fəlakətlərə hazırlıq və iqlim şokları üçün ehtiyat fondları sahəsində əmək-

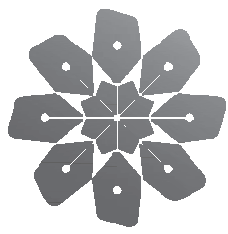
daşlığı genişləndirməyə çağırıb. O, həmçinin süni intellekt və kvant hesablama texnologiyalarının ətraf mühitin monitorinqi və risk proqnozlaşdırılmasında çevrilis yarada biləcək potensialını vurğulayıb.

Sonda Quliyev Mərkəzi Asiya, Xəzər və Aralıq dənizi kimi həssas regionlarda transsərhəd resursların idarə edilməsinin gücləndirilməsinin zəruriliyini önə çəkib.

"Xəzər dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi bütün region üçün ciddi ekoloji, iqtisadi və sosial risklər yaradır. Ona görə də Xəzərin ekoloji balansının bərpası həyati əhəmiyyət daşıyır," - deyir o qeyd edib.

Bu kontekstdə Quliyev bildirib ki, parlamentlər dövlət institutları ilə yerli icmalar arasında körpü rolunu oynaya, icra hakimiyyətlərinin tədbirləri üçün geniş ictimai dəstək formalaşdırma, qanunvericiliyi təkmilləşdirmə və lazımi resursların ayrılmasını təmin edə bilərlər.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Son dövrlərdə sosial şəbəkələrdə bəzi şəxslərin İslam dinini gözədən salan, dini dəyərləri aşağılayan və ictimai narazılıq yaradan videolar paylaşması geniş müzakirələrə səbəb olur. Sanki bu qrup şəxs İslamın mahiyyətinin məhz bu cür mənfi və aşağılayıcı xüsusiyyətlərlə səciyyələndiyini sübut etməyə çalışır.

Məsələn, hansısa pirdə kiminsə iməkləyərək yeri öpməsini, yaxud bir şəxsin avtobusda namaz qılmasını paylaşaraq inanclı insanları təhqir edirlər. Bu cür paylaşımara xüsusilə Qurban və Ramazan aylarında, eləcə də Məhərrəm ayında tez-tez rast gəlinir. Bəziləri isə bildirir ki, bu materialların bir qismi real hadisələri əks etdirmir, məqsəd, sadəcə, dini dəyərləri gözədən salmaq və insanları Allah yolundan uzaqlaşdırmaqdır. Belə yanaşmalar cəmiyyətdə dini dəyərlərə hörmət, ifadə azadlığı və mənəvi məsuliyyət məsələləri ətrafında ciddi fikir ayrılıqları yaradır, eyni zamanda sosial medianın təsir gücü və onun mənəvi dəyərlərin qorunmasındakı rolu ilə bağlı mühüm suallar doğurur.

Araşdırmaçı jurnalist, dini məsələlər üzrə mütəxəssis Rəşul Mirhəşimli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, bəzi insanlar və qruplar İslam dinini və müsəlmanları məqsədli şəkildə hədəfə alırlar: "Bu cür qruplar dinin əsl mahiyyətindən uzaq, təhrif olunmuş obrazlar formalaşdırmağa çalışırlar. Müxtəlif sosial platformalarda yayılan və İslamla

heç bir əlaqəsi olmayan görüntüləri paylaşmaqla, guya bu dinin tərəfdarlarının gerilikçi, cəhəlet içində yaşayan insanlar olduğunu göstərməyə cəhd edirlər. Halbuki bu görüntülərdəki biət, xurafat və cəhəlet nümunələri ilə İslamın heç bir əlaqəsi yoxdur. Əksinə, düşünən, savadlı və imanlı hər bir müsəlman bu kimi halları rədd edir, belə davranışların dinin mahiyyətinə zidd olduğunu yaxşı bilir.

Bu təbliğatçıların dilində çox zaman bu ifadələr tez-tez səslənir: "Qurani-Kərim dəfələrlə oxumuşam". Lakin onların anlamadığı əsas məqam budur ki, Qurani-Kərim təkəcə oxunmaq üçün nazil edilməyib. Quran bədii əsər deyil ki, oxuyub kənara qoyasan. Allah bu Kitabda insanlara təkəcə oxumağı deyil, oxuduqlarını dərk edib, oradakı əmrlərə əməl etməyi, həyatda tətbiq etməyi bəyan edir. İslamın mahiyyəti ədalət, əxlaq, ədəb, mərhəmət, ibadət və elmdir. Haramdan çəkinmək, insanlara yaxşılıq etmək, ədalətli olmaq kimi prinsiplər bu dinin əsas sütunlarını təşkil edir.

Bu prinsipləri görmədən gəlib, xurafat və cəhəletli İslam adı ilə təqdim edənlər

lər əslində dinin düşmənlərinə xidmət edirlər. İslam dini insanı elmsizliyə yox, elmə, maarifə və savada dəvət edir. Peyğəmbərimiz Hz.Məhəmməd (s) "Elm öyrənmək hər bir müsəlmana vacibdir" buyuraraq, bilik və düşüncənin dində nə qədər mühüm yer tutduğunu göstərib. Xəstəlik zamanı həkimə müraciət etməyi də bu din təşviq edir, çünki səbəblərə sarılmaq da Allahın əmrlərindəndir. Şəfanı və rəhən Allahdır, lakin həkimdən imtina edib, falçı və baxıcı-

lardan mədəd ummaq İslamın qadağan etdiyi, lənətləndiyi, insanı azdıran ən pis əməllərdəndir".

Mütəxəssis qeyd edir ki, tarixdə də buna bənzər yanlış düşüncə nümunələri çox olub: "Məkkədə Hz. Məhəmmədə (s) qarşı çıxan Əbucəhl öz dövrünün ən savadlı, nüfuzlu şəxslərindən idi. Amma o, öz savadını haqqı tanımaq üçün deyil, ona qarşı çıxmaq üçün istifadə etdi. Elə bu səbəbdən də tarixdə "Cəhlin atası" kimi qaldı. Bu fakt bizə göstərir ki, təkəcə

savadlı olmaq yetərli deyil, elm ədalət və imanla birləşməse, insanı azdırar.

Müsəlmanları neqativ cəhətləri ilə göstərməyə çalışanların məqsədi aydındır. Bu məqsəd dinin nüfuzunu zəiflətmək, müsəlman cəmiyyətlərində özünə inamı sarsıtmaq, dini dəyərləri gözədən salmaq və nəticədə mənəvi boşluq yaratmaqdan ibarətdir. Bu təbliğatın arxasında dayanan beynəlxalq güclər isə ideoloji, siyasi və iqtisadi maraqları çərçivəsində hərəkət edirlər. Onlar İslamın bir-

ləşdirici, ədalətə çağıran və zülmə qarşı çıxan mahiyyətindən qorxurlar. Çünki ədalətli, savadlı və imanlı cəmiyyətlər asanlıqla idarə edilə bilmir.

İslam dini insanları azad düşünməyə, doğruya yönəlməyə, zülmə qarşı dayanmağa çağırır. Bu səbəbdən də onu gözədən salmaq istəyənlər əslində ədalətin, mənəviyyatın və insani dəyərlərin düşmənidir. Lakin unutmaz ki, Allahın nuru əbədidir. Nə qədər təbliğat aparılsa da, haqq həmişə batili üstələyəcək, İslamın mahiyyətini anlayan insanlar bu cəhdlərin arxasındakı niyyəti görəcəkdir.

Ağlı başında olan müsəlman deyir ki, Kəbənin, Hz.Əlinin (ə) rəsmlərini tortun üzərinə yerləşdirib, sonra bu tortu kəsən dinə və Əhli-Beytə (ə) hörmətsizlik edir, yenə hədəfə götürülən müsəlmanlar olur. Hər kəsin hərəkətinə qiymət vermək fərdi olmalıdır. Bir fərdin səhv və yanlışlarını ümumiləşdirib, bütün inanclı insanlara aid etmək, ən yumşaq şəkildə desək, onların qəlbini qırmaqdır. "Kimsənin qəlbini qırma, bəlkə qırdığın qəlbə Allah var", buyurulub. Kimsənin haqqına girməyə çalışmayın, yoxsa bu vəbalın altından qalxa bilməzsiniz".

Din və tolerantlıq

YENİ MÜSAVAT
N 198 (8808) 31 oktyabr 2025

İslamı gözədən salanların arxasında onlar dayanır

Rəşul Mirhəşimli deyir ki, bu təbliğatın arxasında dayanan beynəlxalq güclər ideoloji maraqları çərçivəsində hərəkət edirlər

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

QMİ sədri Romada dini liderlərlə bir arada

Şeyxülislam Kolizeyde "Zəfər tağı"nın qarşısında keçirilən tədbirdə fəxri qonaq qismində iştirak edib

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə oktyabrın 27-dən Vatikanda səfərdədir. Səfər Roma Katolik Kilsəsinin digər dinlərlə əlaqələrinin bünövrəsini formalaşdıran II Vatikan Şurasının əsas sənədi olan Nostra Aetatein 60-cı ildönümü münasibətilə tantənəli tədbirlərə dəvət əsasında baş tutub. Şeyxülislam dinlərarası dialoq mövzusunda silsilə tədbirlərdə iştirak edib. Şeyxülislam İslam dünyasından Vatikanə rəsmi dəvət alan məhdud sayda din xadimləri siyahısındadır.

Səfər çərçivəsində QMİ sədri Paşazadənin Roma Papası XIV Leo, Vatikan rəsmiləri, müxtəlif dini konfessiyaların tanınmış din xadimləri, o cümlədən müsəlman dünyasının tanınmış dini liderləri ilə görüşləri nəzərdə tutulub.

QMİ sədri Romanın simvolu sayılan Kolizeyin yaxınlığındakı "Zəfər tağı"nın qarşısında keçirilən tədbirdə fəxri qonaq qismində iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, İtaliyanın "Sant'Egidio" katolik icmasının "Sülhə cəsarət edin" şüarı ilə təşkil etdiyi beynəlxalq dialoq və sülh üçün dua görüşü tədbirlər proqramının yekunu olaraq baş tutan bu mərasimdə müsəlman dini liderləri arasında təkəcə şeyxülislam Allahşükür Paşazadə və Misirin Əl-Əzhər şəhərinin böyük imamı, Müsəlman Ağsaqqallar Şurasının

sədri, Əl-Əzhər şeyxi Əhməd Əl-Tayyib iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən Roma Katolik Kilsəsinin rəhbəri Papa XIV Leo sülhün müqəddəsliyini vurğulayıb: "Bəzdir müharibələr, onların əzəblı ölümləri, dağıntıları, sürgünləri... Müharibə heç vaxt müqəddəs deyil, yalnız sülh müqəddəsdir, çünki onu Allah istəyir! Biz elə etməliyik ki, tarixin müharibə və güc

təkəbbürlülüyü ilə yadda qalan bu dövrü tezliklə başa çatısın və yeni bir tarix başlasın".

Pontifik dindən sui-istifadə hallarının qəbuledilməz olduğunu, insanları müharibəyə sürükləmək istəyənlərin, sülh istəməyənlərin və münafişlərin qızışdıranların bunun hesabını verəcəyini bildirib. Daha sonra "Sant'Egidio" icmasının rəhbəri Marko İmpalyazzo, eləcə də

din xadimləri və alimlərin çıxışları dinlənilib.

Sayca 39-cu dəfə baş tutan beynəlxalq görüş dövrümüzün ən vacib və həssas problemlərini - dinc yanaşı yaşama, həmrəylik və sülhün yeni vizyonlarını qurmaq və müzakirə etmək üçün böyük dinlərin, mədəniyyətlərin, vətəndaş cəmiyyətlərinin və siyasi dairələrin nümayəndələrini bir araya gətirib.

Yeri gəlmişkən, Allahşükür Paşazadə bundan əvvəlki Roma Papasının dövründə Vatikanda Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nümayəndəliyinin yaradılmasını təklif etmişdi. QMİ sədri bildirmişdi ki, bu, ənənəvi əlaqələrin təşkilatı baxımdan daha da möhkəmlənməsi üçün vacibdir. QMİ-nin Vatikanda nümayəndəliyinin yaradılmasının bir sıra strateji üstünlükləri ola bilər. Bu nümayəndəlik bir tərəfdən dinlərarası əməkdaşlığın rəmzi kimi çıxış edəcəksə, digər tərəfdən də milli maraqların təbliğində effektiv bir vasitə ola bilər. İlk növbədə, bu nümayəndəlik vasitəsilə Azərbaycanın tolerant və dünyəvi modeli dünya ictimaiyyətinə daha aydın şəkildə təqdim oluna bilər. Xüsusilə Avropada artan İslamofobiya fonunda Azərbaycan modelinin tanıtılması İslam dünyası ilə Qərbi arasında qarşılıqlı anlaşmanın inkişafına təkan verə bilər. Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin bu təşəbbüsü təşkilatı baxımdan əlaqələrin dərinləşdirilməsi yönündə mühüm addım ola bilər.

□ "Yeni Müsavat"

Doğuş və qeysəriyyə dövlətdə də ödənişli olacaq?

2026

-cı il yanvarın 1-dən Azərbaycanı bütün ölkə üzrə icbari tibbi sığortadan pulsuz istifadə dövrü böyük əhali qrupu üçün bitir və səhiyyədə çətin dövr başlayır.

"Medicina" xəbər verir ki, işləməyən, vergi ödəməyən, rəsmi iş yeri olmayan hər kəs əlavə olaraq aylıq tibbi sığorta haqqı ödənişi etməsə, 90% tibbi xidmətdən pulsuz istifadə edə bilməyəcək.

Əsas məsələlərdən biri təcili təxirəsalınmaz yardım və doğuşdur. Doğuş və klassik qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı, stasionar yatış zamanı dərman, tibbi sərf və qidalanma, laborator və instrumental müayinə, diaqnostika və müalicə tədbirləri ödənişsiz olaraq göstərilir. Klassik qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı tibbi göstəriş əsasında həyata keçirilir. Habelə, vaxtından əvvəl doğulmuş körpələrin küvezdə saxlanması da icbari tibbi sığorta ilə qarşılır.

Bəs yeni ildən hamilə qadınların doğuş məsələsi necə olacaq? Bu xidmət qadının işləməsindən və ödənişindən asılı olmayaraq, yenə də İTS-lə qarşılanacaq mı?

Əgər yeni qaydalar qanunla qüvvəyə minərsə, o zaman rayonlar da daxil olmaqla, doğuş və qeysəriyyə ciddi riskli vəziyyətlər yarana bilər.

İcbari Tibb Sığorta üzrə Agentlik bildirib ki, "bu məsələlər "Tibbi Sığorta haqqında" Qanunla tənzimlənir: "Bu qərarlar qanunverici orqan Milli Məclis tərəfindən qəbul olunur. Hələ ki, 2026-cı il üçün qeyd olunan məsələlər və işləməyən əhali kateqoriyası üçün ödənişli tibbi xidmət qanunla qəbul olunmayıb. Bu, sadəcə, gündəmdə olan məsələdir. Belə bir qanun qüvvəyə minərsə, ona uyğun şərtlər açıqlanacaq".

Azərbaycanın səhiyyə gündəmini son günlər ən çox məşğul edən mövzulardan biri İcbari Tibbi Sığorta Fonduna dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin azalması və "Tibbi sığorta haqqında" Qanuna təklif edilən yeni dəyişikliklər həm ictimai narahatlıq, həm də geniş müzakirələr doğurub. Çünki məsələ birbaşa vətəndaşın sağlamlığı, sosial təminatı və gələcəkdə səhiyyə sisteminin necə işləyəcəyi ilə bağlıdır.

2026-cı il dövlət büdcəsi layihəsinə əsasən, İcbari Tibbi Sığorta Fonduna 900 milyon manat ayrılması planlaşdırılır ki, bu da ötən illə müqayisədə 516 milyon 405 min manat və ya təxminən 36,5 faiz az deməkdir. Rəqəmlərin bu qədər kəskin dəyişməsi təbii olaraq cəmiyyətdə "nə baş verir?" sualını gündəmə gətirir. Xüsusilə, sosial şəbəkələrdə və ekspert dairələrində "səhiyyəyə az vəsait ayrılır", "sığorta sistemi zəifləyir", "işsizlər tibbi yardımdan məhrum qalacaq" kimi fikirlər səslənməkdədir.

Amma Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini Rəşad Mahmudov bu narahatlıqları tam fərqli rəqəmlərdən izah edir. Onun sözlərinə görə, bu azalma əslində səhiyyə üçün təhlükə deyil, sistemin maliyyə müstəqilliyinə keçid mərhələsidir. Dövlət artıq ilk illərdə "tam-

pon gücü" rolunu oynayıb, indi isə məqsəd İcbari Tibbi Sığorta Fondunun öz daxilolmaları hesabına dayanıqlı fəaliyyətə keçməsidir. Mahmudov bildirir ki, bu dəyişiklik vətəndaş üçün əlavə yük yaratmayacaq, əksinə, tibbi xidmətlərin keyfiyyətini və şəffaflığını artırmaq məqsədi daşıyır.

Parlamentin Səhiyyə komitəsinin digər üzvü Müşfiq Məmmədli də hesab edir ki, burada əsas məqsəd qeyri-formal məşğulluğun azaldılması və əmək bazarının "ağardılması"dır. Onun sözlərinə görə, dövlət tərəfindən hazırda uşaqlar, tələbələr, pensiyaçılar və sağlamlıq imkanları məhdu-

dların əmək müqaviləsi olmadan işləyən və ya gəlir əldə edən şəxslərin öz sığorta haqlarını ödəməsi mexanizmi formalaşdırılır. Məmmədliyə görə, bu, həm

sosial ədalət, həm də iqtisadi şəffaflıq üçün vacib addımdır.

Təklif edilən dəyişikliklərə əsasən, artıq qeyri-formal məşğulluğun təsir dairəsinə düşən şəxslər də sığortalı qismində özləri çıxış edəcəklər. Yeni kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan, amma rəsmi uçota alınmayan ailə təsərrüfatları, vergi qeydiyyatı olmadan fəaliyyət göstərən fərdi işçilər, habelə mülki müqavilə ilə işləyənlər gələcəkdə öz tibbi sığorta təminatlarını şəxssən formalaşdırmalı olacaqlar.

Beləliklə, gündəmdəki əsas suallar - "Dövlətin payı azalırsa, vətəndaş daha çox ödəyəcəkmi? İşsizlərin sığortası necə olacaq?" - hələ də müzakirə predmetidir. Amma rəsmi açıqlamalardan görünür ki, məqsəd xərcləri azaltmaq yox, sistemi dayanıqlı və öz-özünü maliyyələşdirən hala gətirməkdir.

Yeni mərhələdə İcbari Tibbi Sığorta artıq yalnız dövlətin deyil, işəgötürənlərin, özəl sektorun və iqtisadi aktiv vətəndaşların birgə məsuliyyəti üzərində qurulacaq.

Bəs işsizlərin ona qədər tibbi sığortası necə olacaq?

Mövzu ilə bağlı hüquqşünas Əkrəm Həsənov "Yeni Müsavat"a danışdı.

Onun sözlərinə görə, xeyli insan var ki, faktiki olaraq qeyri-rəsmi işləyir: "Bunun da səbəbləri müxtəlifdir, məsələn, vergidən yayınmaq və sairə. Yeni həmin şəxsi qeyri-rəsmi işlədirlər. Amma xeyli insan da var ki, həqiqətən də işləmir. Məsələn, evdar qadınlar - onlar harada işləyirlər? Heç yerdə işləmirlər. İndi onlara da deyiləcək ki, gəlin, özünüz ödəyin, əks halda tibbi sığortanız olmayacaq. Yeni bunun adını qoyurlar ki, guya qeyri-formal əmək fəaliyyəti ilə mübarizə aparmaqdır, amma faktiki olaraq, doğrudan da işləməyən vətəndaşların vəziyyətini ağırlaşdırırlar. Neftin qiyməti düşür, neft hasilatımız da azalır və buna görə də hökumət qənaət rejiminə keçib. İndi bu sözü də deyəndə hökumət deyəcək ki, inkişaf etmiş ölkələrin çoxunda belədir. Doğrudur, belədir - işləməyən özü tibbi sığortanı ödəyir. Amma gəlin görək, o ölkələrdəki vəziyyət necədir,

bizdə necədir? Ölkəmizdə işsizlik çoxdur. Həmin ölkələrdə isə dövlət məcbur edir ki, işəgötürənlər işçi ilə rəsmi müqavilə bağlasın. Amma bizdə belə deyil axı. İnsanları qeyri-rəsmi işlədənlər elə əksər hallarda məmurlar, sahibkarlardır".

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı müdaxiləsi Zülfüqar Yusifov qeyd edib ki, əhalinin demək olar ki, əksəriyyəti sığorta sistemindən faydalanmaq imkanına malikdir: "Bütün bunlar olduqca yaxşıdır. Lakin sığorta sistemi işlədikcə, onun təkmilləşməsi istiqamətində də addımların atılması zərurəti ortaya çıxır. Çünki təcrübə harada boşluqların, harada fərqli yanaşmaların olduğunu üzə çıxır. Bu baxımdan müxtəlif təkliflər və yeni baxışlar meydana çıxır. Deyərdim ki, bu proses də davam edəcək. Konkret olaraq işsiz adamlarla bağlı məsələyə gəldikdə, burada bir nüans xüsusilə diqqətçəkəndir. Həssas məqam ondan ibarətdir ki, belə olan halda işsiz olan, sosial təminatı çox aşağı səviyyədə olan, eyni zamanda müəyyən xəstəlikləri, xüsusilə də xroniki problemləri olan insanların hamısının heç olmasa minimal bir sosial dəstəklə təmin olunması çox vacib olardı. Çünki bu halda həmin adamlar tamamilə sığorta dəstəyindən kənarda qala bilərlər ki, bu da onların onsuz da kritik olan vəziyyətlərini daha da ciddiləşdirə bilər. Bu baxımdan düşünürəm ki, həmin qismi nəzərə alan bir yanaşma və ayrıca müəyyən dəstək forması olmalıdır ki, bu insanlar da sığorta sisteminin kənarda qalmasınlar. Əlbəttə ki, yaxşı olardı ki, insanların hamısı formal şəkildə çalışsın, onların müəyyən təminatları olsun və normal sığorta paketi ilə həyatları sığortalansın. Lakin təbii ki, bu baxımdan məqsəd insanları həm formal əmək fəaliyyətinə, həm də hüquqi qeydiyyata cəlb etməyə yönəlsə də, nə qədər biz bunları desək də, əhalinin elə bir qrupu var ki, onlar müxtəlif səbəblərdən işləmirlər, qeydiyyatla bağlı problemləri var və bu sistmə inteqrasiya edə bilməyiblər. Düşünürəm ki, onlarla bağlı da hansısa əlavə bir yanaşmanın ortaya qoyulması zəruriyyəti var".

□ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

TƏBİB-dən işsizlərə tibbi sığorta zərbəsi

Ekspert hesab edir ki, bununla bağlı qərarın müxtəlif izahı olsa da, əsas səbəb hökumətin qənaət rejiminə keçməsidir

100 məktəbə 85 milyon - dəyişən nə olacaq?

Şagirdlərin repetitor yanına getmək məqsədilə başqa bölgələrin məktəblərinə yazdırılmasına son; ekspertlər deyir ki, şagird sayı az olan məktəblərin maliyyəsi azaldılacaq

Növbəti ildən etibarən ölkənin ümumi təhsil sisteminə mühüm yenilik gözlənilir. Belə ki, 2026-cı ildə Azərbaycanda 100 məktəbin adambaşına maliyyələşmə mexanizminə keçidi planlaşdırılır. Yeni model hələlik pilot proqram çərçivəsində həyata keçiriləcək və bunun üçün dövlət büdcəsindən 85 milyon manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulub. Hələlik bu mexanizmin hansı məktəblərdə tətbiq ediləcəyi açıqlanmayıb.

Bəzi ekspertlərə görə, adambaşına düşən maliyyələşmə sisteminin məktəblərdə tətbiq edilməsi məktəblərin bir sıra izafi xərclərinin azalmasına, o cümlədən tədrisin təşkilində təkçə məktəb direktorunun yox, bütün məktəb kollektivinin maraqlı olmasına gətirib çıxara bilər.

Maraqlıdır, adambaşına maliyyələşmə mexanizminin məqsədi nədir və onun tətbiqi müəllimlərin əməkhaqlarına necə təsir göstərəcək?

Təhsil mütəxəssisi Elçin Əfəndi mövzunu "Yeni Müsavat"a şərh edib: "Növbəti ildən etibarən pilot layihə olaraq maliyyələşmə prinsipi tətbiq olunacaq. Burada məqsəd məktəblər arasında rəqabət mühitinin formalaşdırılması, təhsil verənlərin və idarə heyətinin əməkhaqlarının artırılması, eləcə də təhsil müəssisələrində "kənara çıxma halları"nın qarşısının alınmasıdır. "Kənara çıxma halları" dedikdə, tədris prosesinin zəifləməsi və ya nəticəsiz qalması kimi hallar nəzərdə tutulur. Hər bir məktəbdə təhsil alan şagirdlərin sayına uyğun olaraq həmin məktəbə müəyyən ödəniş ayrılır və bu vəsaitlər əsasında məktəbin fəaliyyət xərcləri formalaşır. Həm təhsil verənlər, həm də məktəb rəhbərliyi çalışacaq ki, şagird sayı çoxluq təşkil et-

sin. Hər sinifdə müəllimlər belə bir rəqabət aparacaq ki, bir sinifdən digər sinifə keçid olmasın, daha çox şagirdin təhsil alması təmin edilsin, siniflərdə şagird çatışmazlığı yaranmasın. Çünki adambaşına maliyyələşmə mexanizminə əsasən, məktəblərin maliyyə vəsaiti məhz şagird sayından asılı olacaq.

Təbii ki, bu sistem ölkədəki bütün təhsil müəssisələrinə - hazırda 4400-dən çox orta təhsil müəssisəsinə - təsir göstərəcək. Beləliklə, hər bir məktəb arasında müəyyən rəqabət mühiti formalaşacaq. Bu rəqabət nəticəsində şagirdlərin bir məktəbdən digərinə keçməsi halları da əvvəlki illərlə müqayisədə bir qədər azalacaq. Məktəblər çalışacaq ki, şagirdlər təhsili yarımçıq qoymasın və məktəbi tərk etməsin. Bu sistem tətbiq olunarsa, onun müsbət nəticə verməsi üçün məktəblərin idarəetmə mexanizmi də mütləq şəkildə uyğunlaşdırılmalıdır".

Ekspertə görə, hazırda bölgələrdə elə məktəblər var ki, orada şagird sayı çox azdır: "Məsələn, sinifdə 10 şagird var, amma onlar üçün çəkilən xərc paytaxtda 20-25 şagirdi olan sinif üçün çəkilən xərcə eyni idi. Bu halda adambaşına maliyyələşmə prinsipi tətbiq olunduqda,

şagird sayı az olan və çox olan məktəblər arasında kifayət qədər fərq yaranacaq. Əlbəttə, belə bir mexanizmin tətbiqi şagirdlərin repetitor yanına getmək məqsədilə başqa bölgələrin məktəblərinə yazdırılmasına və digər mənfi halların aradan qaldırılmasına da imkan yaradacaq".

Təhsil eksperti Kamran Əsədovun sözlərinə görə, bu sistem Azərbaycanda müəyyən təhsil pillələrində artıq tətbiq olunur: "2011-ci ildən etibarən ali və orta ixtisas təhsil müəssisələri, 2019-cu ildən isə peşə təhsili müəssisələri adambaşına maliyyələşmə mexanizmi ilə fəaliyyət göstərir. 2024-cü il iyunun 13-də isə publik hüquqi şəxs statuslu ümumtəhsil məktəbləri üçün nizamnamə təsdiqləndi. Bu, kifayət qədər kompleks və ciddi prosesdir. Yeni mexanizmə əsasən, dövlət hər bir təhsilalanına düşən maliyyə vəsaitini birbaşa təhsil müəssisəsinin hesabına köçürür, həmin məktəb isə bu vəsaiti qanunvericiliyə uyğun idarə edir. Təhsil naziri isə prosesin şəffaf həyata keçirilməsinə nəzarət funksiyasını icra edir".

Kamran Əsədov əlavə edib ki, ötən il dövlət məktəbəqədər təhsildə bir uşaq üçün orta hesabla 4 370 dollar (ÜDM-in 26 faizi), orta təhsildə 3 765 dollar (22 faiz), ali təhsildə isə 3 972 dollar (23 faiz) xərcləyib: "Amma dövlət büdcəsində təhsilə ayrılan ümumi vəsaitin payı digər sahələrlə müqayisədə çox deyil. Məsələn, investisiya layihələrinə 6-7 milyard

manat ayrılırsa, təhsilə bunun təxminən üçdə biri qədər vəsait yönəldilir".

Ekspert əlavə edib ki, sertifikatlaşdırma, Dövlət İmtahan Mərkəzinin qəbul və buraxılış imtahanları və digər göstəricilər nəzərə alınarsa, Bakıda təhsil keyfiyyəti ilə seçilən məktəblərin sayı çox azdır.

Kamran Əsədovun fikrincə, yeni sistemin əsas mahiyyəti "şagirdin arxasınca maliyyənin gəlməsi" prinsipinə əsaslanır: "Bu halda məktəblər daha çox şagird cəlb etməkdə maraqlı olacaqlar. Hazırda hər şagirdin təhsilinə illik təxminən 1300 manat sərf olunur, lakin bu vəsaitin konkret istiqamətlərə necə xərcləndiyi belli deyil. Azərbaycanın coğrafi şəraitinə baxsaq, 4400 məktəbdən təxminən 2000-də şagird sayı 200 nəfərdən azdır". **Ekspert həmçinin beynəlxalq təcrübəyə də toxunub:** "ABŞ-nin bezi ştatlarında hər uşaq üçün ayrılan dövlət vəsaiti vauçer formasında təqdim olunur. Bu vauçer yalnız təhsil məqsədilə istifadə edilə bilər. Valideyn həmin məbləği övladının oxuduğu məktəbə yönəldir. Bu, məktəblər arasında sağlam rəqabət mühiti yaradır və təhsilin keyfiyyətini artırır. Bəzi hallarda ayrılan məbləğ şagirdin nəticələrinə görə dəyişir: uğurlu şagirdlər üçün maliyyə artır, zəif nəticə göstərənlər üçün isə azalır".

ABŞ-də bir şagirdin illik təhsil xərci orta hesabla 14 418 dollardır. Ümumilikdə 12 illik təhsil sistemi üzrə bu ölkə

Məktəb direktorları seçimində yeni qaydalar

Təhsil verənlərin sertifikatlaşdırılması prosesinin dördüncü ilində məktəb direktorlarının seçiminin yeni qaydalar əsasında aparılması məntiqlidir. Çünki yeni qaydalar sertifikatlaşdırma (bir qrup müəllim ixtisasına münasibətdə isə MİQ və ya diaqnostik qiymətləndirmədə) yüksək bal toplamış şəxslər sırasından seçimi nəzərdə tutur. Namizədin digər keyfiyyətləri isə müsahibədə dəyərləndiriləcək.

Bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Vəfa Yaqublu deyib.

"Təhsil müəssisəsi elə bir qurumdur ki, burada menecerlik qabiliyyəti ilə yanaşı məktəbdə gedən iki prosesin - öyrətmə və öyrənmənin əsaslarını dərinlən bilmək vacibdir. Məlumdur ki, tədris etdiyi fənn üzrə savadı, öyrətmək ustalığı, pedaqoji duyumu olan müəllimin məktəbdə xüsusi nüfuzu var. Məktəb direktorunun eyni keyfiyyətləri olmadıqda, nüfuzlu müəllim müəssisənin qeyri-formal liderinə çevrilir. Formal və qeyri-formal liderlərin düzgün əməkdaşlıq qurması, bir-birini tamamlaması isə heyf ki, həmişə alınmır. Məktəb kollektivi üçün ən optimal hal qeyri-formal liderin formal lider təyin edilməsidir", - Vəfa Yaqublu bildirib.

O qeyd edib ki, ötən onillikdə aparılmış bir tədqiqata əsasən, direktoru pedaqogikanı yaxşı bilən və bütün diqqətini daxili qaydaların bərqərar edilməsinə yönəldən məktəblərdə şagirdlər daha yaxşı öyrənir: "Əlbəttə, şagird nailiyyətinə təsir edən digər dəyişənlər də var: müəllim sənəti, şagirdin ilkin hazırlıq səviyyəsi, bölgənin sosial-iqtisadi durumu, ailənin təhsil və mədəni statusu və s. Məktəb direktorunun idarəetmədə söykəndiyi prinsipləri də sadalanan dəyişənlərə əlavə etməliyik. Şagird nailiyyətləri yüksək olan məktəb rəhbərləri üçün daxili problemlərin həlli və pedaqoji təcrübənin inkişafı prioritet məsələdir. Tədqiqatçılar həmçinin müəyyən etmişdirlər ki, nisbətən zəif təhsil müəssisələrinin rəhbərləri xarici təlimatlara, maddi-texniki və maliyyə məsələlərinə daha çox diqqət yetirir. Məktəblərin "daxilə" meyillənməsi onlara mürəkkəb şəraitdə belə "qalib olmağa" kömək edir. Obrazlı desək, uğurlu məktəblər "introvertlilər": onlar üçün birinci yerdə məktəbin daxilində öyrənmə mühitinin qurulması durur".

hər il 586,4 milyard dollar xərcləyir. Təhsilin maliyyələşməsində yerli bələdiyyələr də iştirak edir. ABŞ-də dövlət xərclərinin 11,6 faizi təhsilə yönəldir ki, bu da beynəlxalq standart olan 15 faizlik göstəricidən aşağıdır. Hər şagirdə düşən illik xərc 12 624 dollardır və bu, OECD-yə üzv 37 ölkə arasında ən yüksək beşinci göstəricidir. Digər ölkələrdə bu rəqəmlər dəyişir: Lüksemburqda ibtidai siniflər üzrə bir şagird üçün illik 21 143 dollar, yuxarı siniflər üçün isə 25 421 dollar aynılır. Koreyada bu göstərici müvafiq olaraq 12 535 və 14 978 dollar, Fransada isə 8 724 və 13 006 dollardır. İndoneziyada isə bu məbləğ ən aşağı səviyyədədir - ibtidai siniflər üçün 1 514, yuxarı siniflər üçün 1 435 dollar.

Ekspert sonda qeyd edib ki, beynəlxalq təcrübə göstərir: "Adambaşına maliyyələşmə sistemi orta məktəblərdə təhsilin keyfiyyətinə müsbət təsir göstərir. Şagird sayı az olan məktəblərdə adambaşına düşən vəsait daha çox olur. Məsələn, Daşkəsən rayonunda hər sinifdə cəmi 3-5 şagird təhsil alır, buna görə

də bir uşağa çəkilən xərclər daha yüksəkdir. Amma müəllimlərin maaşı ölkə üzrə eyni sistemlə hesablandıqda üçün bu fərq balanslaşdırılır. Odu ki, adambaşına maliyyələşmə modelinə keçid təhsil sisteminə rasionallaşmanı zəruri edir".

Qeyd edək ki, Azərbaycanın 2026-cı il dövlət büdcəsində təhsil xərcləri üçün cəmi 5,02 milyard manat (2,95 milyard ABŞ dolları) ayrılması nəzərdə tutulur. Bu, 2025-ci ilə müqayisədə 78,6 milyon manat (46,2 milyon dollar) və ya 1,6%, 2024-cü ilin icra səviyyəsi ilə müqayisədə isə 625,8 milyon manat (368,1 milyon dollar) və ya 14,3% artım deməkdir. Sənədə əsasən, 2,41 milyard manat (1,42 milyard dollar) və ya 48,1% - ümumi təhsilə, 796,1 milyon manat (468,3 milyon dollar) və ya 15,9% - ali təhsil və dövlət sifarişli maliyyələşən universitet proqramlarına, 468,2 milyon manat (275,4 milyon dollar) və ya 9,3% - məktəbəqədər təhsilə yönəldiləcək.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 198 (8808) 31 oktyabr 2025

Oktyabr

Diş itkisi ölüm riskini artırır - arasdırma

Yeni elmi arasdırma göstərib ki, diş itkisi yalnız estetik problem deyil, həm də ümumi sağlamlıq üçün ciddi təhlükə yarada bilər. ABŞ-də aparılan geniş tədqiqatın nəticələrinə əsasən, bir və ya bir neçə dişini itirən şəxslərdə ölüm riski daha yüksək olur.

Diş itkisi ürək və damar sağlamlığı ilə bağlıdır

Tədqiqatçılar bildirirlər ki, diş itkisi çox zaman diş eti iltihabı (parodontit) və xroniki infeksiyalar nəticəsində yaranır. Bu infeksiyalar qan dövranına daxil olaraq ürək və damar sistemine mənfi təsir göstərir, infarkt və insult riskini artırır.

Boston Universitetində aparılan arasdırmada 45 yaşdan yuxarı 6 min nəfərin sağlamlıq göstəriciləri izlənilib. Nəticədə məlum olub ki, beş və daha çox dişini itirən şəxslərdə ölüm riski 20% yüksəkdir.

Diş itkisi olan şəxslərdə diabet, təzyiq və ürək xəstəlikləri daha çox müşahidə olunur. Arasdırmanın müəlliflərindən biri, stomatoloq Dr. Karen Jacobs bildirib: "Diş itkisini sadəcə yaşla əlaqələndirmək yanlış yanaşmadır. Ağızda baş verən hər proses bədənin digər sistemlərinə təsir göstərir."

Mütəxəssislər diş itkisi və onun fəsadlarının qarşısını almaq üçün:

Gündə iki dəfə dişləri fırçalamaq,

Diş ipindən müntəzəm istifadəni,

Şəkərli və turş qidaların azaldılmasını,

Altı aydan bir diş həkiminə müraciət etməyi tövsiyə edirlər.

Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, ağız gigiyenasına laqeyd yanaşmaq uzunmüddətli perspektivdə həyat müddətini qısaldır.

Milyonlarla dollarlıq nadir avtomobil satışa çıxarılacaq

"RM Sotheby's" hərrac evi bu həftə sonu "Ferrari FXX K Evo" superkarını satışa çıxaracaq. Bu barədə hərrac evinin saytında məlumat verilib. Bu model trek həvəskarları üçün hazırlanmış "LaFerrari" hibridinin yarı versiyasıdır. 2015-ci ildə buraxılan superkar bir neçə il

sonra "Evo" versiyasına yüksəldilib və o vaxtdan bəri cəmi 213 kilometr məsafə qət edib. Təxminən 60 mövcud "FXX K"dən heç birini küçədə sürmək qanuni deyil. Gücünün 1 085 at qüvvəsi olan avtomobilin 5-7 milyon dollar arasında satılacağı gözlənilir.

Çində fitnes mərkəzindən arıqlamaq üzrə müsabiqə: mükafat olaraq "Porsche" veriləcək

Çinin şimalında yerləşən Şandun əyalətinin Binçjou şəhərində fitnes mərkəzi arıqlama üzrə müsabiqəyə start verib. Əsas mükafat isə "Porsche Panamera" avtomobilidir. Bu barədə "South China Morning Post" qəzeti məlumat verib. Müsabiqədə iştirak etmək üçün giriş haqqı kimi mütləq şəkildə 1 400 dollar ödənilməsi tələb edilir. 150 000 dollar dəyərində olan avtomobil üç ay ərzində 50 kq arıqlayan insana veriləcək. "Bu kampaniya realdır və artıq davam edir, qeydiyyat isə 30 iştirakçı toplanıqdan sonra bağlanacaq", - deyər fitnes mərkəzindən bildirilib.

Həmçinin qeyd edilib ki, qalibə yeni "Porsche" avtomobili deyil, 2020-ci ilin işlənmiş modeli hədiyyə ediləcək. Hazırda avtomobil idman zalının sahibinə məxsusdur. Qidalanma və yaşayış xərcləri giriş haqqı üçün ödənilən məbləğə daxildir. Müsabiqə mütəxəssislər və vətəndaşlar arasında narahatlıq yaradıb. Bəzi mütəxəssislər bu cür sürətlə arıqlamağın təhlükəli olduğunu bildirirlər.

Evi yığıdır və yemək bəşirə bilən humanoid robot təqdim edilib

"IX" robotexnika şirkəti satış üçün "Neo" humanoid robotunu təqdim edib. Bunu şirkətin baş icraçı direktoru Berni Börnix bəyan edib. O, bu məhsulu sənaye üçün dönmə nöqtəsi adlandıraraq bildirib ki, humanoidlar uzun müddət yalnız elmi fantastika obyektii, sonra tədqiqat obyektii olub. Lakin "Neo"nun istehsalı ilə bu, artıq kommersiya məhsuluna çevrilib.

Bildinir ki, süni intellektlə işləyən robot dağınıq əşyaları yığıdır, yemək bəşirə bilər. Üstəlik, o zarafat etmək, müxtəlif suallara cavab vermək xüsusiyyətlərinə malikdir. Qara, boz və ya bej rənglərində istehsal edilən robot 20 min dollara təklif edilir.

Alimlərdən maraqlı arasdırma: qadınlar kişilərdən üç dəfə çox nida işarələrindən istifadə edirlər

Amerikalı alimlər qadınların elektron məktublarda kişilərdən üç dəfə çox nida işarələrindən istifadə etdiyini aşkar ediblər. Tədqiqat "Journal of Experimental Social Psychology" nəşrində dərc edilib. Arasdırmaya əsasən, nida işarələrindən istifadənin çoxluğu soyuq və qeyri-dostcasına görünmək qorxusu ilə izah olunur. Yaxınlıq ünsiyyətin tonunu yumşaltmaq üçün qadınlar sürul və ya süursuz şəkildə daha çox emosional durğu işarələrinə müraciət edirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edər.
- * Yeməyin ağızınızdan mədənizə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.
- * Qarğalar qarışqaları əzib bədənlərinə sürtməklə parazitləri özlərindən uzaqlaşdırırlar.
- * ABŞ-də prezident olmaq üçün əhəlinin 27%-nin səsini toplamaq kifayətdir.
- * Kentukki dağlarında mavi dərilili insanlar yaşayır.
- * Onlayn sifariş verilən ilk şeylərdən biri pizza idi.
- * Çində yaşayan monqolların sayı Monqolustanda yaşayan monqolların sayından çoxdur.
- * Əsir çitilər çox vaxt itlərlə yaşayır, çünki itlər onları sakitləşdirir.

Əllərin və ayaqların rənginin dəyişməsi xəstəliyə işarədir

Əllərin və ayaqların rənginin dəyişməsi orqanizmdə ciddi problemlərin ilk əlamətlərindən biri ola bilər. Bu hal, sadəcə, soyuğa reaksiya kimi görünə bilər, bəzən qan dövranı pozğunluğu, sinir sistemi problemi və ya endokrin xəstəliklərin xəbərcisi ola bilər. Həkimlərin sözlərinə görə, əllərin və ayaqların göyerməsi, solğunlaşması və ya bənövşəyi rəng alması qan damarlarında qan axınının zəifləməsi ilə bağlı olur. Bu, xüsusilə aşağı təzyiq, soyuq havaya məruz qalma və ya qan damarlarının daralması zamanı baş verir.

Uzmanlar bildirirlər ki, bu simptomlar bəzən Raynaud sindromu adlanan damar xəstəliyinin göstəricisidir. Bu sindrom zamanı soyuq və ya stress təsiri altında barmaqlar ağarır, sonra göyərir və qızarır. Bu proses təkrarlayıcı xarakter daşıyır və müalicə olunmadıqda toxuma zədələnməsinə səbəb ola bilər.

Rəng dəyişiklikləri həmçinin dəmir, B12 vitamini və fol turşusu çatışmazlığı ilə də əlaqəli ola bilər. Bu vəziyyətlərdə qan hüceyrələrinin istehsalı azalır və dərinin solğun görünməsi yaranır.

Nə zaman həkimə müraciət etməli?

Əgər əllər və ayaqlar tez-tez rəng dəyişdirsə, soyuq və ya istilik fərqi olmadan bu hal təkrarlanırsa, bu, daha ciddi damar və ya endokrin problemlərinə işarə edə bilər. Mütəxəssislər belə hallarda terapevt və ya damar cərrahına müraciət etməyi tövsiyə edir.

Profilaktika üçün tövsiyələr:

Qan dövranını artırmaq üçün hərəkətdə qalmaq,

Siqaretdən uzaq durmaq,

Bədən istiliyini qorumaq,

Vitamin və mineralların balanslı qəbulu vacib sayılır.

Mütəxəssislər vurğulayırlar ki, əllərin və ayaqların rəngi bədənin gizli siqnalıdır - bu siqnalları vaxtında anlammaq sağlamlığın qorunmasında əsas rol oynayır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500